

Minna Widenius

SEKSUAALISEN SUUNTAUTUMISEN MONINAISUUS JA
KOKEMUSASIAINTUNTIJUUS- CASE EURAJOKI

Hoitotyön koulutusohjelma
2015

SEKSUAALISEN SUUNTAUTUMISEN MONINAISUUS JA
KOKEMUSASIAANTUNTIJUUS- CASE EURAJOKI

Widenius, Minna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Huhtikuu 2015
Ohjaaja: Santamäki, Kirsti
Sivumäärä: 39
Liitteitä: 2

Asiasanat: seksuaalinen suuntautuminen, seksuaalisuuden moninaisuus, kokemusasiantuntija

Opinnäytetyön aiheena oli seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus ja tarkoituksena oli antaa tietoa yläkouluikäisille nuorille, nuorten vanhemmille sekä nuorten kanssa työskenteleville eri ammattiryhmille seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta ja seksuaalivähemmistöön kuulumisesta nyky- yhteiskunnassa kokemusasiantuntijoiden kertomusten kautta. Opinnäytetyö järjestettiin kaksiosaisena yleisötapahtumana lokakuussa 2014 Eurajoen kunnanviraston Eurajoki- salissa. Yleisötapahtuman järjestämisestä on kirjoitettu erillinen opinnäytetyöraportti.

Tämän opinnäytetyöraportin tarkoituksena oli selvittää kokemusasiantuntijuuden merkitystä seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtumassa. Tarkoituksena oli myös saada tietoa kokemusasiantuntijuuden kautta seksuaalivähemmistöön kuuluvien ihmisten elämästä nyky- yhteiskunnassa. Tavoitteena oli ymmärtää seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta ja sen vaikutusta yksilötasolla elämään ja elämänlaatuun.

Opinnäytetyön aineistona käytettiin seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtuman iltatilaisuudessa kuvattua videomateriaalia kokemusasiantuntijoiden puheenvuoroista. Opinnäytetyötä käsiteltiin narratiivisen analyysin pohjalta, koska opinnäytetyön tavoitteena oli ymmärtää seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta ja sen vaikutusta yksilötasolla elämään ja elämänlaatuun kokemusasiantuntijoiden kertomusten perusteella.

Tutkimustulosten perusteella seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus aiheena sekä kokemusasiantuntijoiden henkilökohtaiset kertomukset kiinnostivat yleisöä ja tällaista tapahtumaa oli kaivattu. Kokemusasiantuntijoiden omakohtaiset kokemukset seksuaalivähemmistön edustajina saivat yleisön ajattelemaan seksuaalista suuntautumista eri tavalla kuin aikaisemmin. Tutkimustulosten mukaan seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus on hyväksytympää nykynuorten keskuudessa, mutta vanhempien asenteita ohjaa vielä heteronormatiivisuus.

Jatkohaasteena voidaan pitää vastaavanlaisen tapahtuman järjestämistä ”kiertuetyypisenä”, jolloin aihetta saataisiin näkyville laajemmin. Myös tapahtuman sisällön laajentamista muihin seksuaalivähemmistöryhmiin voidaan pitää jatkohaasteena samantyyppisellä toimintamallilla järjestettävään yleisötapahtumaan.

SEXUAL ORIENTATION DIVERSITY AND EXPERIENCE SPECIALIST- CASE EURAJOKI

Widenius, Minna
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in nursing
April 2015
Supervisor: Santamäki, Kirsti
Number of pages: 39
Appendices: 2

Keywords: Sexual orientation, sexual diversity, experience specialist

The subject of this study was sexual orientation diversity and its purpose was to use the experience specialist's stories about sexual orientation diversity and being part of sexual minority in modern society in order to give information to junior high school youth and their parents and to different professions working with the youth. This study was organised as a two-part public event in October 2014 at the municipal hall of Eurajoki. A separate report about organizing the event has been done.

The purpose of this report was to find out the meaning of experience specialists in the public event with topic of Sexual orientation diversity. The purpose was also to get information about lives of people being part of sexual minority in modern society. The goal was to understand the diversity of sexual orientation and its effects on life and quality of life on personal bases.

The material used on this study were the statements of experience specialists filmed in the night part of the Sexual orientation diversity event. The study was handled basing on a narrative analysis because its meaning was to understand the diversity of sexual orientation and its effects on life and quality of life on personal bases by basing on stories of the experience specialists.

Research results show that sexual orientation diversity as a topic and the personal stories of the experience specialists were found interesting and this kind of event was found needed by the audience. The personal experiences as being a part of sexual minority made the audience think differently about sexual orientation. Research results show that sexual orientation diversity is more acceptable among youth but the attitudes of elders are still guided by hetero normativity.

The next challenge could be organizing this kind of event as a tour to make the subject more visible. Also expanding the subject to other sexual minorities in this kind of event could be a good challenge.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	SEKSUAALISUUS.....	6
2.1	Seksuaalinen suuntautuminen ja seksuaalisuuden moninaisuus.....	6
2.2	Seksuaalisuus murrosiässä.....	9
2.3	Nuoren seksuaalinen suuntautuminen ja vanhemmuus.....	12
3	KOKEMUSASIAANTUNTIJUUS.....	14
3.1	Asiantuntija ja kokemusasiantuntija.....	14
3.2	Kokemusasiantuntijan hyödyntäminen.....	15
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS.....	16
5	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN.....	16
5.1	Narratiivinen analyysi.....	17
5.2	Aineiston keruu.....	17
5.3	Tutkimusaineiston esittely.....	19
6	MARJON TARINA.....	20
7	SAMPON TARINA.....	22
8	KRISTOFFERIN TARINA.....	23
9	TULOSTEN YHTEENVETO.....	27
9.1	Tarinoiden yhteenveto.....	27
9.2	Kokemusasiantuntijoiden merkitys yleisötapahtumassa.....	30
9.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	33
9.4	Jatkohaasteet.....	34
	LÄHTEET.....	37
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Murrosiässä nuori herkistyy ja kokee voimakkaita hämmennyksen tunteita kaikkeen seksuaalisuuteen liittyvään, mikä johtaa uteliaisuuden lisääntymiseen ja asioiden yksityisyyden sekä intiimiyden tajuamiseen. Myös ymmärrys haavoittuvuudesta lisääntyy kavereiden kommentoimissa kehoa, käytöstä ja ulkonäköä. Nuori miettii oman kehon ja ulkonäön kelpaavuutta ja riittävyttä. Hämmennystä saattavat aiheuttaa rakastumiset sekä omaa että vastakkaista sukupuolta oleviin ja nuori alkaa pohtimaan omaa seksuaalista identiteettiä. (Apter, Väisälä & Kaimola 2006, 207- 208.)

Nuoruus on vastaamista muuttumisen kysymyksiin ja nuoret haluavat olla samanlaisia kuin muut. Murrosiässä nuori kohtaa väistämättömän haasteen, jos hänellä on jokin ”tavallisista talleajista” eroava ominaisuus, joista seksuaalinen suuntautuminen on yksi. Vanhempien ja muiden aikuisten tehtävänä on pitää nuori kiinni todellisuudessa ja keskustella avoimesti erilaisuudesta. Vanhempien tehtävänä on auttaa nuorta pohtimaan erilaisuuden merkitystä elämässään. (Väestöliiton www- sivut 2014.)

Seksuaalinen suuntautuminen ja sen tuomat ajatukset ovat olleet televisiossa ja sosiaalisessa mediassa näkyvästi esillä viime aikoina. Samanlaiset ajatukset ja mietteet ovat puhuttaneet myös Eurajoen yhteiskoulun oppilaita ja opettajia. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kokemusasiantuntijuuden merkitystä seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtumassa sekä saada tietoa kokemusasiantuntijuuden kautta seksuaalivähemmistöön kuuluvien ihmisten elämästä nyky- yhteiskunnassa. Seksuaalivähemmistöryhmiä käsiteltiin ainoastaan homoseksuaalisuutta, jota kokemusasiantuntijat edustavat. Tavoitteena oli ymmärtää seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta ja sen vaikutusta yksilötasolla elämään ja elämänlaatuun.

Tämä opinnäytetyö on työelämälähtöinen, koska hoitajan ammattietiikkaan pohjautuen nykyaikana ja tulevaisuudessa työelämässä tarvitaan enemmän tietoisuutta ja avoimuutta kohdata seksuaalivähemmistöön kuuluva henkilö. Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus ja sen kirjo ovat nykyaikaa.

2 SEKSUAALISUUS

Seksuaalisuus kuuluu ihmisyyteen ja on jokaisen ihmisen perusoikeus sekä olennainen osa ihmisen hyvinvointia, elämänlaatua ja terveyttä. Seksuaalisuus kehittyy koko elämän ajan. Seksuaalisuus määritetään usein ihmisen perustarpeena, jolloin seksuaalisuuteen voidaan katsoa kuuluvaksi hellyyden, aistillisuuden, yhteenkuuluvuuden, kontaktin, lämmön, läheisyyden, fyysisen tyydytyksen, avoimuuden ja turvallisuuden tunteet. Nämä edellä mainitut ihmisen perustarpeisiin kuuluvat elementit luovat ihmisen kokonaisvaltaisen terveyden ja hyvinvoinnin. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 11; Rininen 2012, 20.)

Maailman terveysjärjestön (WHO) määritelmän mukaan ”seksuaalisuus on olennainen osa jokaisen ihmisen persoonallisuutta ja koskee niin miehiä, naisia kuin lapsiakin. Se on perustarve ja yksi ihmisyyden osa, jota ei voida erottaa muista elämän osa-alueista. Seksuaalisuus on mukana energiassa, joka saa meidät etsimään rakkautta, ihmissuhteita, lämpöä sekä läheisyyttä ja ilmenevät tavassamme tuntea ja herättää tunteita sekä koskettaa toisiamme. Seksuaalisuus vaikuttaa ajatuksiin, tunteisiin, tekoihin ja reaktioihin sekä sitä kautta henkiseen ja ruumiilliseen terveyteemme”. (RFSU:n [www- sivut](http://www.rfsu.org) 2014.)

Seksuaali-identiteettiä voidaan lukea kuuluvan seksuaalisuuden yksilöllisen kehityksen ja kokemuksen siitä kuka on, kokemukset sukupuoli-identiteetistä, sukupuoliroolista sekä seksuaalisen suuntautumisen muotoutumisen. Ymmärrys omasta seksuaali-identiteetistä syntyy murrosiän loppupuolella. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 13.)

2.1 Seksuaalinen suuntautuminen ja seksuaalisuuden moninaisuus

Seksuaalisella suuntautumisella tarkoitetaan ihmisen kykyä ja halua kohdistaa eroottiset ja rakkauden tunteensa samaa tai eri sukupuolta olevaan henkilöön. Seksuaalinen suuntautuminen voi vaihdella elämän aikana ja kaikki ihmiset ovat suuntautuneet seksuaalisesti eikä toisen ihmisen puolesta voi päättää suuntautumista. Ihmisellä voi olla samanaikaisesti homoseksuaalisia tunteita, heteroseksuaalista käyttäytymistä ja hän

voi elää homo- tai biseksuaalisessa suhteessa. Toisin sanoen seksuaalinen suuntautuminen voi olla hyvinkin monikerroksellista. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010, 136.)

Seksuaalisuuden moninaisuus merkitsee sitä, että ihminen voi olla seksuaalisuudeltaan suuntautunut miehiin, naisiin, sekä miehiin että naisiin, enemmän miehiin kuin naisiin tai toisin päin, tai ei kumpaankaan sukupuoleen. Seksuaalisuuden moninaisuutta lisää seksuaalisen suuntautumisen vaihtelevuus. Esimerkkinä tästä voidaan sanoa, että seksuaaliset tunteet ja fantasiat, seksuaalinen käyttäytyminen, rakkaus- ja parisuhteet sekä se, millaiseksi itsensä seksuaalisesti mieltää, voivat olla hyvin moninaisia. Käsitteet eivät siis ole toisensa poissulkevia eivätkä kaiken kattavia. Seksuaalisuuden moninaisuus koskettaa meistä jokaista. Seksuaalisuuden moninaisuus ei ole vain seksuaalista suuntautumista, vaan siihen sisältyvät esimerkiksi sosioekonomiset tekijät, asuinympäristö, uskonto ja terveyteen tai sairauteen liittyvät tekijät. Nämä tekijät määrittävät ihmisen kokemusta itsestään seksuaalisena olentona. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010, 137.)

Yhteiskunnassamme vallitsee vahva heteronormi ja sen lähtökohtana on olettamus kaikkien ihmisten heteroseksuaalisuudesta, ellei muuta tule ilmi. Heteronormatiivisuus on oletus, joka asettaa heteroseksuaalisen suuntauksen normiksi korostaen sukupuolten eroa ja yksiselitteisyyttä. Muunlaisten seksuaalisuuksien tai sukupuolten olemassaolo kielletään tai niitä pidetään heteroseksuaalisuutta ja kaksinapaista sukupuolijärjestystä huonompina. Poika, joka ihastuu poikaan ja tyttö, joka ihastuu tyttöön, nähdään erilaisina ja poikkeavina. Heteronormi määrää, että heterous on parempi, luonnollisempi ja toivotumpi vaihtoehto kuin seksuaalivähemmistöön kuuluminen. (Tuovinen, Stålström, Nissinen & Hentilä 2011, 331; Seta ry:n www- sivut 2014.)

Homoseksuaalisuutta on aina ollut eikä sen kehittymiseen ole olemassa mitään kaiken kattavaa teoriaa, vaan se näyttää olevan vain yksi lisäväri seksuaalisuuden rikkaassa kirjossa. Erilaisia rakkauksia ja ihmisten tunteita ei pitäisi arvottaa. Homoseksuaalisuus ei ole uhka eikä siitä kannata nuorten mielessä sellaista tehdä. Kuitenkin homoseksuaalisten tunteiden tunnistaminen ja hyväksyminen on tullut helpommaksi viime vuosina, koska muun muassa televisio- ohjelmissa homoseksuaalisuudesta on tullut yhä tavallisempi ilmiö. Myös sosiaalisen median tuoma mahdollisuus luoda kon-

takteja toisiin samoin tunteviin ihmisiin on tuonut seksuaalisen suuntautumisen tunnistamisen ja hyväksymisen helpommaksi ilman kiusatuksi tulemisen pelkoa. (Apter ym. 2006, 212; Tuovinen ym. 2011, 17.)

Seksuaalinen tasavertaisuus (2014), Seta ry, mainitsee kiusaamisen, syrjinnän ja jopa väkivallan olevan yleisempiä HLB- ihmisiä (homo, lesbo, bi) kuin heteroita kohtaan. Alangon (2014, 37) tutkimuksestakin käy ilmi, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret ovat useammin kokeneet väkivaltaa ja syrjintää heteronuoriin verraten, mikä voi vaikuttaa nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Sisäministeriön (2014, 5) tekemässä Syrjintä Suomessa- tietoraportissa syrjintäkokemus määritellään henkilökohtaisena kokemuksena siitä, että on tullut kohdelluksi muita huonommin esimerkiksi seksuaalisen suuntautumisensa vuoksi. Tietoraportin mukaan suomalaiset pitävät seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli- identiteetin perusteella tapahtuvaa syrjintää keskimääräistä yleisempänä EU- jäsenmaiden keskiarvoon verrattuna.

Yhteiskunnassa vallitsevat kielteiset asenteet ja negatiivinen suhtautuminen tekevät homo- tai binuoren kasvamisesta hyvin haasteellista. Seksuaalivähemmistöihin liitetään tiedon puutteessa paljon myyttejä, joiden mukaan kaikkien homojen ajatellaan olevan naismaisia ja jotkut liittävät homouden pedofiliaan. Positiivisena ennakkoluulona homojen ajatellaan olevan trenditietoisia sisustajia. Lesbojen ajatellaan vihaavan miehiä tai haluavan olla itse miehiä. Biseksuaaleja koskeva myytti on heidän yliseksuaalisuutensa. Ajatellaan, että biseksuaaleille kaikki kelpaa ja he ovat kykenemättömiä sitoutumaan. (Alanko 2014, 10; Seta ry:n www- sivut 2014.)

Väestöliiton (2006, 36) toteuttaman Seksuaaliterveyspoliittisen ohjelman mukaan ”seksuaalisuuden, sukupuolten ja perhemuotojen moninaisuus tulee ottaa huomioon osana seksuaalista hyvinvointia ja seksuaaliterveyttä. Kaikilla ihmisillä tulisi olla kussakin ikävaiheessa riittäviin ja asiallisiin seksuaalisuutta, sukupuolta ja perhemuotoja koskeviin tietoihin sekä mahdollisuus saada tukea ja apua näihin liittyvissä ongelmissa. Ihmisten tulee saada tasa- arvoinen ja tasavertainen kohtelu sukupuolesta ja sen kokemisesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, etnisestä taustasta, iästä, vammasta tai sairaudesta riippumatta. Tämä edellyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon, nuorisotyön ja opetustoimen henkilöstöllä tulee olla riittävästi tietoa ja valmiuksia seksuaalivalistuksen, -kasvatuksen ja/ tai -neuvonnan ja muiden palveluiden antamiseen siten,

että siinä otetaan huomioon seksuaalisuuden ja sukupuolten moninaisuus sekä erilais-
ten perhemuotojen kokonaisvaltainen merkitys yksilön kasvulle ja hyvinvoinnille”.

Vilkan (2010, 79, 85) mukaan sukupuoli ja seksuaalisuus saattavat olla pulmallisia
joillekin ammattilaisille sosiaali- ja terveystalalla sekä opettajille. Yhä useammat kas-
vatuksen ja hoitamisen alan ammattilaiset kokevat seksuaalivähemmistöt tuntematto-
maksi asiaksi ja se saattaa aiheuttaa hämmennystä. Ammattilaisen kohdatessa ensi ker-
taa seksuaalivähemmistön edustajan reagointi voi olla hyvinkin voimakas ja näin ollen
perustana omaan osaamiseen ammatillisessa kohtaamisessa. Myös Alangon (2014, 11-
12) tutkimuksessa mainitaan useiden nuorison parissa työskentelevien ammattilaisten
tietämyksen seksuaalivähemmistöistä olevan puutteellista. Ammattilaiset eivät tiedä
kuinka he voisivat omassa ammatissaan tukea seksuaalivähemmistöön kuuluvia nuoria
tai auttaa luomaan nuorille turvallisempaa asenneympäristöä.

2.2 Seksuaalisuus murrosiässä

Murrosikä on merkittävä aika nuoren seksuaalisessa kehityksessä, jolloin nuori sovit-
taa yhteen omat yksilölliset tuntemuksensa, kotona oppimansa asennoitumiset, kave-
ripiirin normit ja erilaisista lähteistä saamansa tiedon. Murrosiässä nuori joutuu valta-
vaan ristiriitaan oman kehonsa ja tunteidensa kanssa. Ennen murrosikää nuori on op-
pinut pelisäännöt tyttönä tai poikana olemisesta, niin juuri silloin alkavat sisäinen epä-
varmuus ja itsenäistymisen tarve, kasvu kohti aikuisuutta. Tässä kehitysvaiheessa nä-
kökulma seksuaalisuuteen muuttuukin yllättäen henkilökohtaiseksi ja seksuaalisuus ei
olekaan enää vain aikuisten asia. Oman muuttuvan kehon ja seksuaalisten tunteiden
hyväksyminen tarvitsee läheisten arvostavaa ja hienovaraista tukea. Murrosiässä oma
seksuaalinen identiteetti hakee suuntaa. Ailahteleva epävarmuus saa nuoren mietti-
mään homoseksuaalisia piirteitä itsessä. Mitä enemmän nuorella on tietoa lapsuuden
rajattomuudesta, nuoruuden kokeilevasta monimuotoisuudesta ja aikuisenkin seksuaa-
lisen identiteetin rikkaudesta, sitä vähemmän nuori pelästyy tunteitaan. (Tuovinen ym.
2011, 17; Väestöliiton www- sivut 2015.)

Alanko (2014, 20) mainitsee omassa tutkimuksessaan, että jo aiemmin tehdyissä tutkimuksissa aiheesta on todettu monien ei- heteroseksuaalisten nuorten kokeneen erilaisuutta jo lapsena, mikä saattaa joissakin tapauksissa johtaa ulkopuolisuuteen. Tämän vuoksi olisi tarve tehdä moninaisuus näkyväksi jo lapsille tarjoten heille erilaisia esikuvia joihin identifioitua. Tärkeiksi on koettu turvalliset aikuiset, joiden puoleen nuorilla on mahdollisuus kääntyä pohtiessaan näitä kysymyksiä. Turvallinen aikuinen voi olla niin vanhempi kuin ammattihenkilökin.

Tietyt ihmissuhteet nuoret voivat valita itse, esimerkiksi ystävänsä, mutta vanhempia tai opettajia ei voi valita. Perusedellytys lasten ja nuorten hyvinvointiin, psyykkiseen terveyteen ja kelvollisuuden kokemiseen on vanhempien tapa suhtautua lapsiinsa. Nuori voi tuntea itsensä ulkopuoliseksi omassa perheessään vanhempien asenteiden vuoksi. Koti voi myös asettaa mahdottomiltakin tuntuvia odotuksia sille millainen nuoren tulisi olla tai mitä hänen pitäisi tuntea. Tämä aiheuttaa nuorelle ulkopuolisuuden tunteen lisääntymistä muissa yhteyksissä, esimerkiksi koulussa. (Alanko 2014, 21.)

Alangon (2014, 26) mukaan nuoret viettävät kouluympäristössä suurimman osan ajastaan ja näin ollen koulun merkitys asenteiden sekä normien luoja on huomattava. Sisäministeriön (2014, 11- 12) Syrjintä Suomessa- tietoraportissa mainitaan, että erilaisuus altistaa kiusaamiselle kouluympäristössä. Tietoraportissa kerrotaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvista nuorista 36 %:lla olleen omakohtaisia syrjintäkokemuksia ja 63 % oli nähnyt heihin kohdistuvaa kiusaamista ja syrjintää koulussa. Nuoret eivät kokeneet syrjintää ainoastaan yksittäisten oppilaiden tai opettajien taholta, vaan vaikeana pidettiin myös yhteiskunnan heteronormatiivista ajattelua, joka piilottaa tai häivyttää seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sivuutetaan myös lähes kokonaan opetuksessa, oppimateriaaleissa ja koulukäytännöissä. Alangon (2014, 26) mainitsemien aikaisempien tutkimusten mukaan HLB- nuoret ovat muita suuremmassa vaarassa saada osakseen kielteistä kohtelua muiden koululaisten ja opettajien taholta sanallisen kiusaamisen, ryhmän ulkopuolelle sulkemisen tai leimaamisen muodossa. Erityisesti naisellisesti käyttäytyvät ja sukupuoltaan ilmaisevat pojat ovat riskialttiissa asemassa saada kielteistä kohtelua.

Asikaisen (2014, 28) opinnäytetyön mukaan seksuaalisen suuntautumisen kieltäminen, salailu tai teeskentely ovat arkipäivää nuorille. Näihin asioihin vaikuttavat kielteinen asenneilmapiiri kouluissa, pelko muiden suhtautumisesta sekä pelko kiusaamisesta, nimittelystä tai syrjinnästä. Tämän lisäksi nuori voi salata seksuaalisen suuntautumisensa ystäväpiirissä, etteivät samaa sukupuolta olevat ystävät luule henkilön yrittävän iskeä tätä. Nuori voi myös pelätä joutuvansa kaveripiiriin ulkopuolelle koulussa tai vapaa- ajalla, jos hän kertoo seksuaalisesta suuntautumisestaan.

Homo on todennäköisesti eniten käytetty haukkumasana kouluissa. Vaikka homottelu ei suoraan liittyisikään kohteen seksuaalisuuteen, nimittely ja sen hiljainen hyväksyminen koulussa luovat normatiivisen ja sateenkaarinuorille hankalan ilmapiirin. Poikien keskuudessa vallitseva homofobia on yksi merkittävä kasvuhaaste ja monille pojille homottelu ja homoseksuaalisuuden halveksunta liittyvät oman miehisen identiteetin rakentamiseen, jolloin homoseksuaalisuus liitetään toisaalta heikkouteen ja naisellisuuteen, toisaalta seksuaaliseen vääristymiseen, jotka molemmat ovat kulttuurisamme miehelle kehitykselle pelottavaksi koettuja uhkia. Tyttöjen kohdalla suhtautuminen homoseksuaalisuuteen on helpompaa. Tyttöporukassa esimerkiksi koskettelu ja silittely ovat sallitumpaa kuin poikaporukassa. Homoseksuaalisia tunteuksia kokevalle pojalle ympäristön homofobiset asenteet tuottavat yksinäisyyttä ja tarvetta rakentaa oma salainen maailma. (Tuovinen ym. 2011, 17; Taavetti 2015, 94- 95.)

Korpela (2012, 7, 24) teki vertailevan tutkimuksen Suomen ja Iso- Britannian välillä, missä hän selvitti millaisia haasteita seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret kohtaavat hyvinvointinsa kannalta yhteiskunnallisella tasolla. Hän selvitti myös, kuinka palveluita tulisi kehittää Suomessa niin, että ne tukisivat paremmin nuoren hyvinvointia ja mahdollista tuen tarvetta. Molemmissa maissa toivottiin koulujärjestelmän kehittämistä moninaisuutta kunnioittavammaksi. Koulumaailma ja sen heteronormatiivisuus on kriittinen asia nuoren kannalta, koska hän viettää koulumaailmassa suurimman osan päivästänsä. Myös Työministeriön (2006, 9) julkaisemassa Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt Suomen kunnissa- raportissa tuli esille, että vähemmistöryhmiin kuuluvat kuntien palveluiden asiakkaat, esimerkiksi koululaiset, eivät aina saa tasapuolista, heidän erityistilanteensa huomioivaa palvelua. Raportin mukaan tämä ei johdu kuitenkaan ainoastaan mahdollisista kielteisistä asenteista, vaan siitä, että eri palveluissa ei huomioida seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä eikä näin ollen

osata kohdata heitä heidän omista tarpeistaan ja lähtökohdistaan käsin. Kunnan työntekijöiltä siis puuttuu usein osaamista ja tietoa, vaikka halua oikeudenmukaiseen toimintaan olisikin.

Council of European (2011, 123) julkaisemassa tutkimuksessa *Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe* tuli esille vanhanaikaisten ja vääristyneiden tietojen olemassaolo seksuaalivähemmistöistä Euroopassa. Kyseisessä tutkimuksessa oli mukana 47 Euroopan neuvostoon kuuluvaa jäsenmaata. Tutkimuksessa mainittiin, että asenteiden muuttamisen ja muuttumisen kannalta olisi erittäin tärkeää tuoda ennakkoluulotonta ja todenperäistä tietoa seksuaalisesta suuntautumisesta ja sukupuoli-identiteetistä mediassa, kouluissa ja yhteiskunnassa.

2.3 Nuoren seksuaalinen suuntautuminen ja vanhemmuus

Seksuaalisesta suuntautumisesta kertominen, ”kaapista ulos tuleminen”, on pitkä jatkuva prosessi. Prosessissa nuori on käynyt läpi ja tiedostanut omat tunteensa ja ajatuksensa omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan. Nuori on tiedostanut seksuaalisen moninaisuutensa olevan osa häntä sellaisena kuin se on ja seksuaalisuuden tukahduttaminen tarkoittaa itsensä kieltämistä. Prosessin tässä vaiheessa nuori on jo tiedostanut myös ympäristön ja lähipiirin suhtautumisen homoseksuaalisuuteen. Nuori joutuu jatkuvasti tilanteisiin, joissa hänen oletetaan olevan heteroseksuaali. Teoriassa mainitaan myös siitä, että elämän eri vaiheissa myös ”ulostulo” voi olla eriasteista. Esimerkkinä tästä on seksuaalisen suuntautumisen pitäminen salassa esimerkiksi koulussa ja työelämässä, mutta kotona ja lähipiirissä se on arkipäivää. Voidaan siis todeta, että ulostulo ei tapahdu ainoastaan tietyssä elämänvaiheessa, vaan se tapahtuu useamman kerran ja eri yhteyksissä. (Vilka 2010, 65; Mannerheimin lastensuojeluliiton [www](http://www.msl.fi)- sivut 2015.)

Joillekin vanhemmille tieto oman lapsen homo- tai biseksuaalisuudesta tulee täysin yllätyksenä. Vanhemmat ehkä ovat aavistelleet asiaa, mutta eivät ole uskaltaneet tai halunneet kysyä asiaa nuorelta itseltään. Oman lapsen homous, lesbous tai biseksuaalisuus on monelle vanhemmalle hämmentävä asia. Yhteiskunnassa vallitsevan hetero-olettamuksen vuoksi myös vanhemman kuva lapsensa tulevaisuudesta voi olla hetero-

olettamuksen värittämä. Pojan vanhemmat elättelevät toiveita mukavasta miniästä ja tytön vanhemmat odottavat vävyehdokasta kotiin näytille. Kun lapsi kertoo olevansa homo, lesbo tai bi, voi vanhempien olla vaikea luopua tulevaisuuden toivekuvista, esimerkiksi haaveista tulevista lapsenlapsista. Luopumista vaikeuttaa vanhempien tietämättömyys siitä, mitä haavekuvien tilalle voi ja uskaltaa toivoa. (Opas homo-, lesbo- ja bi- nuorten vanhemmille 2011, 4.)

Nykynuorten vanhemmat ovat itse varttuneet aikana, jolloin suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin on ollut hyvin toisenlaista kuin nykypäivänä. Vielä 1970- luvulla homoseksuaalisuus luokiteltiin psyykkiseksi sairaudeksi, mutta Suomessa lainsäädäntö on muutamassa vuosikymmenessä muuttunut merkittävästi. Aiemmin homo- ja biseksuaalisuutta pidettiin yhteiskunnallisena ongelmana, nykyään yhteiskunnalliseksi ongelmaksi ymmärretään seksuaalivähemmistöjen syrjintä ja epätasa- arvoinen asema. Voidaan kuitenkin todeta, että ihmisten asenteet seksuaalivähemmistöjä ja erilaisuutta kohtaan muuttuvat varsin hitaasti, vaikka yhteiskunnallinen kehitys on ollut huomattavaa. (Opas homo-, lesbo- ja bi- nuorten vanhemmille 2011, 4- 5.)

Nuoren kertominen omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan voi olla perheen ihmisuhteita ja keskinäisiä tunteita ravisteleva kokemus ja siihen voi liittyä ristiriitaisiakin tunteita. Vanhemmat voivat tuntea helpotusta ja iloa lapsen puolesta sekä hyvää mieltä siitä, että lapsi on uskaltanut jakaa asian hänen kanssaan. Samalla lapsen uutinen voi kuitenkin herättää huolta vanhemmissa ja hän voi olla huolissaan lapsensa mahdollisuudesta tulla syrjityksi tai siitä, että lapsi joutuu kokemaan ennakkoluuloja. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www- sivut 2015.)

Homoseksuaalisuutta pidetään aivan turhaan lapsen tai perheen tulevaisuuden uhkakuvana, koska homoseksuaalisuus on inhimillisen käyttäytymisen ilmenemismuoto siinä missä esimerkiksi heteroseksuaalisuuskin. Oman seksuaalisuutensa kieltäminen ja tukahduttaminen estävät nuoren minäkuvan rakentumisen. (Vilka 2010, 67.)

3 KOKEMUSASIAN TUNTIJUUS

Kokemusasiatuntijatoiminnan juuret löytyvät potilasjärjestöistä, vapaaehtoistyöstä, tukihenkilötoiminnasta ja vertaistuesta. Vertaistuen ja kokemusasiatuntijatoiminnan välillä on eroja. Vertaistuki ja –toiminta ovat perinteisesti olleet palkatonta, vapaaehtoistyötä, joka pohjautuu ihmisten omaan kokemukseen. Kokemusasiatuntijatoiminta ei ole palkatonta ja työtehtävistä maksetaan palkkaa tai palkkiota. Kokemusasiatuntijatoiminta on myös laajentunut kattamaan aikaisemmin ammattilaisille kuuluvia tehtäviä ja alueita, kuten kouluttamisen sekä palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin tai tutkimustoimintaan osallistumisen. (Falk, Kurki, Rissanen, Kankaanpää & Sinkkonen 2013, 14.)

3.1 Asiantuntija ja kokemusasiatuntija

Asiantuntija on henkilö, joka on omalla alallaan tietävämpi ja osaavampi kuin valtaosa kyseisellä alalla työskentelevistä ihmisistä. Asiantuntijan voidaan sanoa olevan henkilö, joka ”tuntee asian”. Selkeää tai yleispätevää määrittelyä sille, kuka saa kutsua itseään asiantuntijaksi, ei ole. Asiantuntijan keskeisenä osaamisena ovat oman alan tiedon soveltaminen ja ongelmanratkaisu sekä sujuva ilmaisukyky ja hyvät viestintätaidot. Ilmaisukyky ja viestintätaidot tukevat yhteistyötä muiden asiantuntijoiden kanssa ja auttavat asiantuntijaa kertomaan omaan työhönsä liittyvistä asioista ymmärrettävästi. (Pahkin, Kuronen- Mattila, Mäki, Leppänen & Järvenpää 2010, 8.)

Asiantuntijuus kehittyy ja kertyy kokemuksen, erilaisissa työtilanteissa työskentelemällä, harjoittelemalla, kouluttautumalla ja asioita kertaamalla. Asiantuntijuuden omaksumiseen vaadittava aika vaihtelee eri ammateissa ja myös työkokemuksen laatu vaikuttaa asiantuntemuksen kehittymiseen. Asiantuntijalla on pitkä työkokemus omalla asiantuntemusalueellaan ja kyky kehittää omaa osaamistaan. Asiantuntijuus on hyvää ammatillista osaamista. (Pahkin ym. 2010, 8.)

Kokemusasiatuntijuudessa pätee periaatteessa samat säännöt kuin muussakin asiantuntijuudessa. Asiantuntijuus on taitoa, joka kehittyy pitkällisen kokemuksen ja sisäistyneen tiedon myötä. Voidaan siis sanoa, että kokemusasiatuntijuus on prosessi, joka

vaatii aikaa. Kokemusasiantuntijuus tulee omasta henkilökohtaisesta kokemuksesta ja siksi siihen liittyy paljon erilaisten, voimakkaidenkin tunteiden läpikäymistä. Kokemusasiantuntijan tulee olla henkisesti vahva, sillä oman tarinan läpikäyminen toistuvasti vieraiden ihmisten/ yleisön edessä on haastavaa. (Niskala & Savilahti 2014, 4, 10.)

3.2 Kokemusasiantuntijan hyödyntäminen

Kokemusasiantuntijatoiminnan rikkaus on sen monipuolisuus. Kokemusasiantuntijalla tulee olla kyky kertoa oma kokemuksensa kiinnostavasti ja halu estää muita kokemasta sama kuin itse on kokenut. Kokemusasiantuntijuutta hyödynnetään paljon mielenterveys- ja päihdehuollossa, mutta esimerkiksi Koulutetut kokemusasiantuntijat ry:n puheenjohtaja Söderström (2014) mainitsee lehtihaastattelussa, että lastensuojelu, koulumaailma ja maahanmuutto voisivat olla sellaisia alueita, joissa olisi tarvetta ja käyttöä kokemusasiantuntijoille (Karlsson 2014; Kostiainen, Ahonen, Verho, Rissanen & Rotko 2014, 24.)

Ropposen (2011, 53- 54, 57) pro gradu- tutkielman tavoitteena oli tuottaa tietoa kokemusasiantuntijuuden merkityksestä ja mahdollisuuksista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena Etelä- Pohjanmaan sairaanhoitopiirin psykiatrian toiminta- alueella, johon osallistui ammattilaisia ja kokemusasiantuntijoita. Tutkimuksessa oli mukana ammattilaisia kahdeksan ja kokemusasiantuntijoita viisi. Tutkimustulosten mukaan kokemusasiantuntijuus nähtiin henkilökohtaisella tasolla voimaannuttavana elementtinä ja selviytymistarinat sekä kokemuksista kuuleminen konkretisoivat ongelmien olemassaolon ja niistä selviytymisen. Lisäksi kokemusasiantuntijoiden mukana olon koettiin luovan avoimempaa ilmapiiriä mieliteiden ilmaisuun kuin pelkästään ammattilaisten vetämänä. Tutkimuksessa tuli esille myös se, että kokemusasiantuntijoiden erityisyys ja arvokkuus näyttäytyvät sen ainutlaatuisena, jota ei voi kirjoista oppia. Kokemus tuo mukanaan sellaista ymmärrystä, johon ammattilaiset eivät yllä.

Tämä oli nähtävissä myös seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtumassa. Kokemusasiantuntijoiden kertomat tarinat saivat yleisön ymmärtämään seksuaalisen suuntautumisen vaikutukset sekä sen tuomat haasteet yksilön elämään nyky-yhteiskunnassa. Puheenvuoroissa kokemusasiantuntijat toivat esille kokemuksia syrjinnästä ja kiusaamisesta seksuaalisen suuntautumisen ja erilaisuuden vuoksi. Kokemusasiantuntijoiden tarinat saivat yleisön hiljentymään ja joitakin yleisöstä puheenvuorot koskettivat syvästi. Toisen kokemana ja kertomana asia konkretisoituu.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää seksuaalivähemmistöön kuuluvan henkilön kokemuksia ja haasteita elää nyky-yhteiskunnassa sekä selvittää kokemusasiantuntijuuden merkitystä seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtumassa. Tarkoituksena oli myös saada tietoa kokemusasiantuntijuuden kautta seksuaalisen erilaisuuden kanssa elävien ihmisten elämästä. Tavoitteena oli ymmärtää seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta ja sen vaikutusta yksilötasolla elämään ja elämänlaatuun.

Tutkimuskysymys:

Miten kokemusasiantuntijoiden käyttäminen seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtumassa vaikuttaa asian ymmärtämiseen ja hyväksymiseen?

5 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Opinnäytetyön aineistona käytettiin seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtuman iltatilaisuudessa kuvattua videomateriaalia kokemusasiantuntijoiden puheenvuoroista. Opinnäytetyötä käsiteltiin narratiivisen analyysin pohjalta, koska opinnäytetyön tavoitteena oli ymmärtää seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta ja

sen vaikutusta yksilötasolla elämään ja elämänlaatuun kokemusasiantuntijoiden kertomusten perusteella.

5.1 Narratiivinen analyysi

Narratiivinen analyysi on laadullinen menetelmä, jolla pyritään hahmottamaan millaisia kertomuksia tutkittavasta kohteesta kerrotaan tai miten tutkittava ilmiö hahmottuu kertomuksenomaisena rakenteena. Narratiivisen analyysin kohteena voi olla esimerkiksi teksti, kuva, musiikki tai ympäristö, joka ymmärretään kertomuksena tai kertomuksenkaltaisena rakenteena. Narratiivit eli kerronnalliset, kertomukselliset tai tarinalliset aineistot voivat olla henkilökohtaisia tai julkisia, lyhyitä tai pitkiä ja niiltä edellytetään ajallisesti loogisen rakenteen noudattamista eli tarinalla on alku, keskikohta ja loppu. Narratiivisen tutkimuksen lähtökohtana on kertomisen kuuluminen olennaisesti ihmisyyteen. Kirjallisuudessa on esitetty, että ihmisen identiteetti rakentuu kertomuksessa ja ihmisen kertoessa tarinaansa, hän myös elää tarinaansa. Narratiiviset tarkastelutavat soveltuvat tutkimuksiin, joissa ollaan kiinnostuneita yksilöiden vapaasti kertomista asioista eli tarinoista omasta elämästään. Analyysissa muodostetaan ydinkertomuksia tai tyyppikertomuksia, joiden avulla voidaan osoittaa millaisia ajattelu- ja toimintatapoja, merkityksiä ja asenteita kertomuksen kohteena oleviin asioihin liittyy. Analyysin tavoitteena on välittää alkuperäinen tarina niin tarkasti, että lukija voi arvioida tehtyjen tulkintojen luotettavuutta. Narratiivinen analyysi voi liittyä puheen sisältöön, puhujan tunteisiin, motiiveihin ja käsityksiin. Tässä opinnäytetyössä analyysi kohdistui puheen sisältöön. (Janhonen & Nikkonen 2001, 94, 97; Jyväskylän yliopiston Kopan www- sivut 2015; Tampereen yliopiston www- sivut 2015.)

5.2 Aineiston keruu

Kokemusasiantuntija- tarina- aineisto kerättiin Eurajoella 8.10.2014 järjestetyssä Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapauksessa (Liite 1), jossa kolme kokemusasiantuntijaa kertoivat tarinansa. Yleisötapauksessa järjestettiin kaksiosaisena tapahtumana yhden päivän aikana. Päivätillaisuuteen osallistuivat Eurajoen yhteiskoulun 8. ja 9. luokkalaiset opettajiensa johdolla koulupäivään sisältyen. Iltatilaisuus oli avoin

ja suunnattu kaikille asiasta kiinnostuneille. Sekä päivä- että iltatilaisuudessa kokemusasiantuntijoiden puheenvuorojen aiheet olivat sisällöltään samanlaiset, mutta he tarkastelivat aihetta kohdeyleisön ikärakenteen mukaisesti. Päivätalaisuudessa tarkasteltiin seksuaalista suuntautumista nuorten näkökulmasta ja sitä, kuinka se vaikuttaa nuoren elämään murrosiässä ja koulumaailmassa. Iltatilaisuudessa tarkasteltiin seksuaalista suuntautumista vanhempien ja nuorten kanssa työskentelevien eri ammattiryhmien näkökulmasta eli siitä, kuinka vanhempien ja ammattilaisten tulisi kannustaa ja olla nuoren tukena seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvissä asioissa. Tarkoituksena oli puhua myös avoimesta suhtautumisesta seksuaalisesti erilaiseen nuoreen ja heidän kohtaamisestaan. Kokemusasiantuntijoiden puheenvuoroissa tuli esille kokemuksia siitä, kuinka koulumaailmassa on kohdeltu syrjivästi seksuaalisen identiteettinsä kanssa painivaa nuorta. Puheenvuoroissa esitettiin, että koulun tulisi tukea nuorta seksuaalisen identiteetin kasvussa ja nuoren tulisi saada apua riittävän ajoissa esimerkiksi joutuessaan kiusatuksi tai syrjityksi seksuaalisen suuntautumisen vuoksi.

Puhujavieraita valittaessa mietittiin yleisötapahotuman kohdeyleisöä, koska puhujavieraiden tulisi olla sellaisia, jotka kiinnostavat sekä nuoria että aikuisia. Lisäksi puhujavierailta tulisi olla omakohtaisia kokemuksia seksuaalisen suuntautumisen ja erilaisuuden mukanaan tuomista haasteista sekä nuorten että vanhempien näkökulmasta. Kokemusasiantuntijuuden tuoma konkreettisuus käsiteltävään aiheeseen ja sen tärkeys käyvät ilmi saaduista yleisöpalautteista.

Puhujavieriksi yleisötapahotumaan valikoituivat opiskelijat Marjo Nuutinen ja Sampo Pokka sekä juontaja/ tuottaja Kristoffer Ignatius. Nuutinen edustaa seksuaalivähemmistön naissukupuolta ja hän toi esille näkökulmia homoseksuaalina naisena, lesbona, elämisestä yhteiskunnassa. Pokka kertoi näkemyksiään ja kokemuksiaan homoseksuaalina elämisessä pienellä paikkakunnalla. Ignatius toi esille kokemuksiaan koulukiusatuksi joutumisesta erilaisuuden vuoksi. Lupa materiaalin käyttämisestä tässä opinäytetyössä on saatu suullisesti kokemusasiantuntijoilta sekä videomateriaalin kuvajalta. Kokemusasiantuntijoilta vapaamuotoinen lupa on saatu lisäksi sähköpostin välityksellä.

Tilaisuutta mainostettiin paikallislehdissä, tapahtuman järjestävien opiskelijoiden Facebook- sivuilla sekä tapahtumasta annettiin radiohaastattelu raumalaiseen paikallisradioon. Tapahtumakutsut lähetettiin myös paikalliselle opiskelija- ja terveydenhuollon henkilökunnalle. Kirjallisuudessa ja tutkimuksissa on mainittu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittämättömistä tiedoista ja taidoista kohdata seksuaalivähemmistöön kuuluvia ihmisiä. Tämän vuoksi toivottiin ammattihenkilöiden aktiivista osallistumista tapahtumaan. Sekä päivä- että iltatilaisuudesta kerättiin yleisöpalautteet (Liite 2).

5.3 Tutkimusaineiston esittely

Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtuman iltatilaisuus videoitiin ja kuvattua materiaalia tapahtumasta kertyi yhteensä 149 minuuttia 13 sekuntia sisältäen opinnäytetyön tekijöiden esittelyt, yleisön kysymykset sekä nuorisotutkijan puheenvuoron, jota ei tässä opinnäytetyössä käytetä aineistona. Kuvaajana toimi toisen, tähän opinnäytetyöprojektiin osallistuvan opiskelijan ystävä.

Opinnäytetyön aineistona käytettiin videotaltiointeja kokemusasiantuntijoiden puheenvuoroista ja niissä esille nousseita asioita. Aineistona käytetty videomateriaali jakautui ajallisesti seuraavanlaisesti: Marjo Nuutisen puheenvuoro 13 minuuttia 25 sekuntia, Sampo Pokan puheenvuoro 16 minuuttia 45 sekuntia ja Kristoffer Ignatiuksen puheenvuoro 64 minuuttia 17 sekuntia.

Opinnäytetyössä esitetyt kertomukset ovat suoraan kokemusasiantuntijoiden puheenvuoroista. Aineiston käsittelyä aloittaessa tarkoituksena oli kuunnella kokemusasiantuntijoiden kertomukset yksitellen. Tarkoituksena oli saada yksi kertomus valmiiksi kokonaisuudessaan ennen toisen kertomuksen kirjoittamisen aloittamista. Suunniteltu aineiston käsittelyn toteutustapa ei kuitenkaan toteutunut. Kertomusten kirjoittaminen muodostui sellaiseksi, että jokaisen kokemusasiantuntijan kertomuksesta kirjoitettiin aina pieni, lyhyt kappale, minkä jälkeen palattiin jälleen alkuun. Jälkeenpäin ajatellen alkuperäinen suunnitelma olisi ollut selkeämpi, jolloin olisi ollut helpompi hahmottaa kokemusasiantuntijoiden kertomukset kokonaisuudessaan. Videomateriaalin käyttäminen aineistona kuitenkin mahdollisti palaamiseen alkuperäiseen aineistoon ja kertomusten alkuun aina uudelleen, mikä helpotti kirjoittamista. Kokemusasiantuntijoiden

kertomusten kirjoittamisessa tavoitteena oli loogisuus eli kertomuksilla olisi alku, keskikohta ja loppu sekä kertomukset olisivat myös ajallisesti loogiset. Aineiston käsittelyssä tarkoituksena oli pystyä hahmottamaan ja löytämään yhtäläisyyksiä kokemusasi-
antuntijoiden kertomuksista. Kertomusten yhtäläisyyksien löytäminen helpotti kertomusten yhteenvedon kirjoittamista opinnäytetyöraporttiin.

6 MARJON TARINA

Marjo astelee yleisön eteen ja esittelee itsensä 24- vuotiaaksi homoseksuaaliksi naiseksi eli lesboksi. ”Kaapista oon tullu ulos, ku oon ollu viistoista”, jatkaa Marjo tarinaansa. Ensimmäisenä hän kertoi lesboudestaan vanhemmilleen, jolloin hänen isänsä kertoi jo tienneen asiasta. Äiti sen sijaan oli sanonut sen olevan jokin nuoruuteen liittyvä ohimenevä vaihe eli hän ei pystynyt hyväksymään Marjon lesboutta. Taa-
vetti (2015, 45) toteaa myös omassa tutkimuksessaan, että yleisesti käsitykset nuoruusajan homoseksuaalisista suhteista ja niiden ohimenevyydestä istuvat tiukassa, esimerkiksi juuri vanhempien ajatusmaailmassa. Vanhemmille tieto oman lapsen kuulumisesta seksuaalivähemmistöön voi aiheuttaa sen, että ensimmäisenä suojautumiskeinona on vakuuttelu vaiheen väliaikaisuudesta. Kaapista ulos tuleminen aiheutti Marjon ja äidin välille puoli vuotta kestäneen puhumattomuuden ja jos jostain keskustelivat, niin se yltyi riidaksi. Siinä vaiheessa Marjo päätti muuttaa pois kotoa, koska he eivät äidin kanssa tulleet toimeen missään kohtaa eikä äiti pystynyt hyväksymään Marjoa sellaisena kuin oli. Marjo kertoo tämän aiheuttaneen paljon ongelmia kotona ja se tuntui raskaalta. Kotoa poismuuttamisen jälkeen Marjo kävi kotona viikonloppuisin. ”Kolme vuotta meni ihan jees, kunhan asiasta, lesboudesta, ei puhuttu”.

Marjo muutti Helsinkiin töiden perässä ja alkoi seurustelemaan. Esiteltyään tyttöystävänsä perheelleen, Marjon äiti totesi asiaan ”ihan ok, kauheen kiva” eikä asiasta sen jälkeen enää keskusteltu. Tässä kohtaa äiti jälleen tuumasi tämän olevan jokin vaihe, mikä menee jossain vaiheessa ohi. Seurustelusuhteen päättyminen oli Marjon äidille hyvä juttu ja totesikin tämän juuri näillä sanoilla. Äidin mielestä Marjon ja silloisen tyttöystävän suhteen loppuminen oli syy alkaa juttelemaan jälleen.

Nyt tapahtumista on kulunut muutama vuosi. Marjo tulee toimeen äitinsä kanssa ihan hyvin ja he pystyvät keskustelemaan asiasta. Marjo toteaa asian olevan äidille ”ihan ok” tällä hetkellä. Siitä huolimatta Marjo kokee, ettei tiedä missä kohtaa äidin hyväksyntä kulkee. Marjosta tuntuu pahalta, kun äiti ei pysty ajattelemaan häntä kokonaisuutena ja sellaisena kuin on. Riitatilanteissa äiti sanoo aina jossakin kohtaa ”mutta ku sä oot tommonen”. Marjon mielestä asian ei kuuluisi mennä näin.

Marjon mukaan hänen kaverinsa ovat aina hyväksyneet asian ja olleet Marjon tukena. Oli kyse sitten opiskelukavereista, työtovereista tai asiakkaista, niin heille Marjon lesbous ei aiheuta minkäänlaista ”vastareaktiota”, vaan he hyväksyvät asian eikä siinä mitään ihmeellistä ole. Marjo kertoo käynneistään psykologilla nuoruudessaan. Ei lesbouden aiheuttamien tuntemusten ja tilanteiden vuoksi, vaan isän kuoleman vuoksi. Psykologin luona Marjo luuli saavansa purkaa tuntemuksiaan, mitä isän kuolema oli tuonut tullessaan. Kuitenkin psykologi, ammattihenkilö, sanoi kaiken johtuvan Marjon lesboudesta. ”Missään nimessä psykologi ei olis saanu sanoo noin, vaan hänen olis pitäny kuunnella mua ja ymmärtää mua”. Marjo ei halunnut enää mennä psykologin luo ja lopetti käynnit. Ammattihenkilön apu vaihtui kavereilta saamaan tukeen. Tämä Marjonkin kokemus tapaus kertoo siitä, että terveydenhuollon ammattihenkilöille tämä yleisötapahtuma olisi ollut erittäin tärkeä ja ehkä avartavakin kokemus saada näkemään seksuaalivähemmistöjen edustajat toisin.

Koulu- ja työympäristössä Marjo tutkailee ensin millaisia ihmisiä on, ennenkuin kertoo lesboudestaan. Marjo on avoin ja vastaa suoraan, jos joku kysyy esimerkiksi hänen seurustelusuhteesta. Marjo ei peittele lesbouttaan millään tavalla, mutta ei myöskään koe tarvetta tuoda sitä esille mitenkään ”ylitse itsestään”. Marjon mielestä lesbouden tultua esille, jokainen saa päättää itse pitääkö hänestä vai ei. Marjosta on ihanaa, kun ympärillä oleville ihmisille ei ole väliä onko hän lesbo vai hetero, kunhan hän on onnellinen. Heille Marjo on se sama ihminen kuin aina ennenkin eikä lesbous sitä mihinkään muuta. Lopuksi Marjo toteaa, että äidin hyväksyntä olisi hänelle se tärkein juttu.

7 SAMPON TARINA

”Moi, mä oon Sampo on, mä oon kaksytkaks”, hän esittelee itsensä reippaasti ”kotiyhteisön” edessä. Sampo on huomannut oman homoseksuaalisuutensa 15 vuotiaana ja ”kaapista ulos” hän tuli 16 vuotiaana. Sampo on viettänyt nuoruutensa pienellä paikkakunnalla, mikä on tuonut omat haasteensa homoseksuaalina elämiseen. Pienellä paikkakunnalla erilaisuus huomataan nopeasti ja saatetaan ottaa ”erilainen nuori” helpommin silmätiukaksi suurempiin kaupunkeihin verraten. Sampon esille tuomat näkemykset ja kokemukset yleisötapahtumassa antavat tietoa siitä, millaista on kasvaa ja varttua homoseksuaalina pienellä paikkakunnalla

Sampolle oman seksuaalisuuden esiin tuominen on ollut vaikeaa, koska hän mietti mitä muut mahtavat ajatella. Sampo yritti myös kieltää asian kokiessaan, ettei kotikunnassa olla avarakatseisia homoseksuaalisuutta kohtaan. ”Kuudentoista ikävuoden paikkeilla mulla meni vaan hermo”. Sampo ei jaksanut enää esittämistä ja hän halusi olla oma itsensä. Sampo oli alkanut myös seurustelemaan ja halusi näyttää kavereille ja perheelle kenen kanssa hän on. Ensimmäisenä hän kertoi homoseksuaalisuudestaan ystävilleen ja sen jälkeen enolleen. Sampo kertoo enon olleen hänelle kuin isovelji, joten hänelle kertominen tuntui helpolta ja luontevalta. Seuraavaksi tulivat vuoroon vanhemmat ja isovanhemmille Sampon homoseksuaalisuudesta kertoivat äiti ja isä. Sampo ei ole kokenut koskaan vanhemmilta tai lähipiiriltä minkäänlaista syrjintää, hyljeksintää eikä Sampolle ole koskaan kukaan puhunut mistään ohimenevästä vaiheesta niin kuin Marjon kohdalla. ”Olihan siinä niitä hiljaisia hetkiä siinä aluksi”, mutta Sampo lisää tähän, että lähinnä hänellä itsellään oli vaikeaa viitata alussa kertoomaansa esittämiseen ja salailuun. Sampo kertoo, että häntä on aina tuettu ja tuetaan edelleen.

Sampo kertoo olleensa koulukiusattu yhdeksän vuoden ajan. Sampon kohdalla kiusaaminen on alkanut leikeistä pois jättämisinä ja ulkoiseen olemukseen ynnä muihin liittyvänä kommentointina, esimerkiksi liian vaaleat hiukset ja tyhmä nimi. Yläasteella alkoi homottelu. Taavettikin (2015, 94- 95) toteaa tutkimuksessaan homottelun olevan eniten käytetty haukkumasana kouluissa. Nimittely ja sen hiljainen hyväksyminen

koulussa eivät ainakaan vähennä heteronormatiivisuuden esiintymistä. Sampo homottelu otti lujille, koska hän oli itsekin vielä etsinyt suuntaansa ja seksuaalista identiteettiään tuossa vaiheessa. Tämän seurauksena Sampo ei pystynyt osallistumaan liikuntatunneille ja lukiossa hän suoritti liikuntakurssit muulla tavalla. ”Yläasteella mä olin se joka käveli, kun muut pelas. Välillä vapaaehtosesti, välillä vaan sen takia, et päästään kaikista helpoimmalla”. Sampolla oli koulussa kaksi opettajaa, joihin hän pystyi turvautumaan ja kertomaan kaikesta. Kyseiset opettajat yrittivätkin auttaa, mutta tuloksetta. Sampon mukaan muutoin koulukiusaamiselta suljettiin silmät eikä asialle tehty sen enempää mitään.

Sampo on selvinnyt kaikista koettelemuksistaan hyvin ja kertoo tällä hetkellä olevansa täysin avoin seksuaalisuudestaan. Sampon mielestä ne ihmiset, jotka kokevat hänen homoseksuaalisuutensa ahdistavana tai huonona asiana, eivät kuulu hänen elämäänsä ”muuta kuin tossa kylänraitilla vastaan tullessa”. Työelämässä Sampo kertoo kokeneensa syrjintää yhden kerran seksuaaliseen suuntautumiseen liittyen. Lopuksi Sampo toteaa: ”Elämä rullaa hyvin. Rankkaa on ollut, mut siitä on selvitty, ehkä vahvempana kuin koskaan”.

Vanhemmille ja aikuisille Sampo haluaa välittää viestin, että nuoria ei saisi painostaa eikä puhua seksuaalisesta suuntautumisesta negatiivisesti, koska se ei sitä ole. Myöskään ohimenevästä vaiheesta ei Sampon mukaan tulisi nuorelle puhua. Sampo kehottaa vanhempia olemaan nuoren tukena ja kannustamaan sekä antamaan nuorta itse ottaa asia puheeksi.

8 KRISTOFFERIN TARINA

”Mun nimi on Kristoffer, Krisu, Risto Reipas, Risto Paha”. Kristoffer on elänyt salassa homoseksuaalisuutensa kanssa yli toistakymmentä vuotta. Oman homoseksuaalisuutensa Kristoffer on pystynyt hyväksymään ja myöntämään sen itselleen sekä tuomaan sen julki vasta helmikuussa 2014. Homoseksuaalisuudestaan hän kertoi sosiaalisessa mediassa. Hän on kamppailut nuoruusvuotensa oman identiteettinsä kanssa ja hänen

kokemuksensa ovat rankkoja. Seksuaalinen suuntautuminen sekä erilaisuus ovat aiheuttaneet kiusaamista ja syrjimistä, jopa pahoinpitelyjäkin. Kristoffer kertoo omassa tarinassaan myös isänsä alkoholisoitumisesta ja sen tuomista ongelmista ja haasteista elämässään.

Kristoffer on Sampon tavoin varttunut ja viettänyt varhaisnuoruutensa pienellä paikkakunnalla. Kristoffer kertoo, että hänen synnyinseudullaan pojat pelasivat jääkiekkoa, pesäpalloa tai potkivat palloa. Tytöt harrastivat jazztanssia tai voimistelua. Tämän perusteella pienellä paikkakunnalla asiat ovat ”joko niin tai näin” ja massasta poikkeava käyttäytyminen tai pukeutuminen aiheuttavat kiusaamista ja syrjintää. Samaa, massasta poikkeavaa erilaisuutta, painotti puheenvuorossaan myös Sampo. Raadollista on se, että tällainen käyttäytyminen ja kiusaaminen alkavat jo niin varhain, Kristofferin kohdalla jo ensimmäisellä luokalla. Heti ensimmäisenä koulupäivänä Kristofferille kuittailtiin: ”Miksi sulla on tommonen huivi? Miksi sulla on tytön huivi?” Ihmetystä aiheuttivat Kristofferin tanssiharrastus ja asuminen naisten, äitinsä ja siskojensa, kanssa isän poistuttua heidän elämästään alkoholisoitumisensa vuoksi. Kaikki nämä asiat tekivät Kristofferista erilaisen, pienen paikkakunnan massasta poikkeavan. Kristoffer luuli aluksi tämän olevan jokin ohimenevä vaihe, mutta kommentoinnit ja kuittailut alkoivat olla jatkuvaa ja jokapäiväistä. Tuossa vaiheessa, seitsemän vuotiaana, Kristoffer oli kirjoittanut ajatuksiaan paperille ja sanat ”hintti, tyttöpoika, homo” olivat niitä, joita pikku Kristoffer mielessään pohti. Näillä sanoilla häntä pian alettiinkin kutsua. ”Mitä minä teen väärin? Mikä minussa on vikana?” olivat kysymyksiä seitsemän vuotiaan Kristofferin mielessä. Onko oikein, että seitsemän vuotias joutuu miettimään tällaisia asioita?

Kristoffer tuo myös esille omassa tarinassaan koulun välinpitämättömyyden kiusaamiseen liittyvissä asioissa. Asiaa vähäteltiin ja sanottiin, että ”eihän täällä mitään tuolaista ole”. Ajan edetessä kiusaaminen vain paheni. Liikuntatunneilla hän oli aina se viimeinen, kuka valittiin joukkueeseen. ”Porukalle oli häpeä se, että mä olin siinä joukkueessa”. Kristoffer kertoo kokemastaan häpeän tunteesta, kun hän toistamiseen kertoi kiusaamisesta opettajille eikä häntä uskottu. Koulussa Kristoffer yritti myös ottaa kiusaajan roolia tai hiljaisen hissukan roolia, jota kukaan ei huomaisi. Nämä käyttäytymismallit eivät tuoneet minkäänlaista helpotusta tilanteeseen, vaan kiusaaminen jat-

kui. Kiusaamisen muoto muuttui tönimiseksi, seinään ”runttaamiseksi”, vaatteiden rikkomiseksi, koulutavaroiden varasteluksi, polkupyörän hajottamiseksi ja uimahallissa häntä painettiin veden alle. Kristoffer kertoi tapahtumista äidilleen ja äiti luuli Kristofferin oireilevan jostakin. Kristoffer kirjoitti jälleen ajatuksiaan paperille: ”Miksi kukaan ei kuuntele minua?” Kristoffer mietti olisiko koskaan sellaista päivää, että saisi olla rauhassa koulussa. Kuudennella luokalla Kristoffer alkoi näkemään pahoja unia, painajaisia ja yöllä hänen täytyi pitää yövaloa päällä. ”Pelkäsin pelkoja tuplasti enemmän kuin moni muu”.

Kohti yläastetta mentäessä, kiusaamisen jatkuneen jo kuuden vuoden ajan, alkoi rajut taklaamiset liittyen esimerkiksi liikuntaan ja portaissa Kristofferia kaadettiin useasti. Tämän vuoksi Kristoffer yritti liikuntatunneilla päästä kävelemään tai tekemään jotakin muuta, ettei hänen tarvitsisi osallistua samoihin lajeihin toisten kanssa. Kouluun menemiset alkoivat pelottamaan Kristofferia. Koulumatkat ja koulureitit olivat sellaisia paikkoja, joita opettajat tai kukaan muu eivät valvoneet. ”Neljä viis tyyppiä pitää sun pyörästä kii etkä pääse mihinkään etkä tiedä mitä tapahtuu seuraavaks. Lyödäänkö sua vai lentääkö sun pipo jonnekin”. Näistä tilanteista johtuvia myöhästelyjä Kristoffer selitteli pommiin nukkumisilla. Hän ei halunnut kertoa ”isojen poikien kiusaavan”. Äidilleenkin Kristoffer selitteli nukkuneen pommiin, koska ei halunnut aiheuttaa huolta äidille. Pelkotilojen seurauksena Kristoffer eristäytyi kotiinsa, harrastuksissa käyntiään lukuun ottamatta. Yksin kotona ollessaan hän sulki kaikki verhot ja laittoi ovet takalukkoon, jolloin hänellä oli turvallinen olo. Pelko oli voimakkaasti läsnä. ”Mä olin niin turta siitä pelosta ja pahasta olostä mikä mulla oli sisällä. Mä tajusin, et tää tilanne tulee päättymään huonosti jollakin tavalla, koska se meni koko ajan pahempaan suuntaan. Mulla oli mustelmia ja ruhjeita. Mä en ollu enää sellanen hauska. Jos mä katon luokkakuvia, niin mä muutun tyyppinä semmosesta pojan natiiaisesta sellaseks, mä niinku tummuin, lähin kuolemaan elävältä. Mä lähin suunnittelemaan omia hautajaisia”. Kristoffer mietti, että jotakin konkreettista täytyy tapahtua, koska hän oli umpikujassa. Puheenvuorossaan Kristoffer mainitsee eräänkin kerran, kuinka hän pahassa olossaan lähti juoksemaan vesisateessa 30 kilometrin päässä olevien isovanhempiensa luokse, vain päästäkseen rauhaan. Kristofferin on edelleenkin todella vaikea puhua siitä ja liikuttuu kertoessaan tarinaansa. Mitä voi ajatella, kun luokkatoverit toivovat kuolemaasi?

Kaikkien näiden koettelemusten jälkeen Kristoffer pahoinpideltiin. Pahoinpitelyn aiheuttaman järkytyksen ja itkun lomassa Kristoffer tunsu itsensä onnelliseksi, koska poliisien ja muun avun paikalle tullessa hän ajatteli, että ”nyt on stoppi tapahtunu, tää juttu päätty nyt. Nyt mä saan viranomaiset tänne, poliisit huomioi”. Toisin kävi. Tapahtunutta haluttiin sovittaa ja Kristofferilta, joka oli pahoinpidelty henkisesti ja fyysisesti, kysyttiin onko hän miettinyt miltä hänen pahoinpitelijöistään tuntuu. Sanottiin, että asiaa ei tarvitsisi lähteä oikeusteitse käsittelemään. ”Jos painettais tää asia villasella?” Siinä vaiheessa Kristofferin ymmärrys loppui ja hän sanoi vievänsä asian oikeuteen. Ja niin tapahtui. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun Kristoffer ”laittoi hanttiin” kiusaajiaan vastaan. ”Nyt ne oli hiljaa, nyt niille tuomari piti sellasen puhuttelun, et morjens”. Tilanteessa Kristofferille tuli rauha, mutta samalla tunne, että hän haluaa pois. Kristoffer alkoi laskemaan päiviä siihen, kunnes olisi täysi-ikäinen ja voisi muuttaa Helsinkiin. Taavetin (2015, 51) tutkimuksessa käy ilmi, että moni sateenkaarinuori valitsee sellaisen asuinpaikan, missä voi olla avoimemmin oma itsensä ja voi löytää muita samassa tilanteessa olevia nuoria. Pois muuttaminen voi osaltaan avata näkemään itseä ja omia toiveita uudella tavalla. Kristoffer toteaa, että pääkaupunkiseudulle muuttamisen jälkeen hänen elämänsä vasta alkoi.

Omaa seksuaalista suuntautumistaan Kristoffer pystyi ajattelemaan vasta Helsinkiin muuttamisen jälkeen, koska silloin hänellä oli tilaa ajatella muutakin kuin kiusaamisen mukana tuomaa pelkoa. Aluksi Kristofferin oli todella vaikea olla esimerkiksi miesten seurassa. Omasta seksuaalisuudestaan kertomisen ollessa ajankohtainen, Kristoffer mietti paljon ystävien, sukulaisten ja työkavereiden suhtautumista asiaan, pelkäsi heidän reaktioitaan. Samoja ajatuksia toi esille omassa puheenvuorossaan myös Sampo. Homoseksuaalisuudestaan Kristoffer kertoi ensimmäisenä äidilleen, mikä aiheutti myös heidän välille muutaman päivän kestävästä asennoitumista asiaa kohtaan ja keskusteluyhteyden hakemista. Samoin kävi myös Marjon ja hänen äitinsä välillä. Vanhemmillehan lapsen seksuaalinen suuntautuminen ja kaapista ulostulo saattavat aiheuttaa hämmennystä eikä välttämättä oikein tiedetä kuinka käyttäytyä ja mitä ajatella. Näissä tilanteissa myös vanhempi saattaa tarvita apua ja keinoja tilanteesta selviytymiseen. Kristofferin äiti saa ”terapeuttista” apua katsoessaan sarjoja, joissa käsitellään homoseksuaalisuutta. Tällä hetkellä Kristofferin ja äidin välinen suhde on parempi

kuin koskaan aikaisemmin sekä Kristofferilla itsellään menee elämässään hyvin. Kristofferilta on kysytty, miksi hän kantaa menneisyyden haavoja mukanaan, mutta arvet eivät katoa.

Helsingissä asuessaan Kristoffer ei ole kohdannut minkäänlaisia negatiivisia ennakkoluuloja tai – oletuksia homoseksuaalisuudestaan. Kristoffer kertoo, että kaiken vuosien aikana kokemansa hän on pystynyt kääntämään voimavarakseen. Menneisyydessään saaduista kommenteista ”susta ei tuu koskaan mitään”, Kristoffer on pystynyt ammentamaan voimaa näyttää, että hän kyllä pärjää ja pystyy. Ja Kristoffer on saavuttanut elämässään paljon. Hän on tuottaja/ juontaja ja yrittäjä, hän on käynyt uimakoulun, hän on pystynyt tuomaan julki seksuaalisen suuntautumisensa, hän on valmistunut liikunnan ohjaajaksi ja ohjaa ryhmäliikuntatunteja, hän on juossut maratooneja ja hän on osallistunut triathlon- kilpailuun. Tässä vain muutamia Kristofferin saavutuksia mainitakseni. Loppuun vielä Kristofferin sanoin: ”Olen perustamassa perhettä ja tulen olemaan sellainen sateenkaariperheen isä”. Kristoffer on ansainnut onnellisen elämän ja tulevaisuuden kaiken kokemansa jälkeen. Niin kuin meistä jokainen.

9 TULOSTEN YHTEENVETO

9.1 Tarinoiden yhteenveto

Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapauksessa kokemusasiantuntijoiden esityksissä nousi paljon esille samoja asioita. Jokainen heistä toi esille vanhempien, ystävien ja lähipiirin reaktiot seksuaalisesta suuntautumisesta kertomisen ollessa ajankohtainen. Ennen kertomistaan seksuaalisesta suuntautumisestaan kokemusasiantuntijat miettivät, mitä lähipiiri ajattelisi asiasta. Kokemusasiantuntijoilla on kuitenkin ollut luottamus lähipiiriään kohtaan, koska ovat pystyneet asiasta kertomaan. Kaikkilahan näin ei valitettavasti ole. Sampon vanhemmat ja Kristofferin äiti ovat hyväksyneet heidän homoseksuaalisuutensa heti alusta saakka, mutta Marjon äidin asenne tyttärensä lesboutta kohtaan hakee edelleen suuntaa eikä hän ole vielä täysin hyväksynyt asiaa. Ymmärrettävästi tämä tuntuu Marjosta pahalta, koska oma äiti ei voi hyväksyä häntä sellaisena kuin on. Marjon ”kaapista ulos tulemisesta” kuitenkin on jo vuosia,

niin tämä herättää kysymyksen saavatko Marjo ja hänen äitinsä koskaan äiti-tytär-suhdettaan kuntoon. Voisiko Marjon äidille olla apua vertaistuesta tai muusta vastaavasta, missä käsiteltäisiin homoseksuaalisuutta? Kristoffer mainitsi oman äitinsä saavan ”terapeuttista” apua sarjoista, joissa käsitellään homoseksuaalisuutta. Marjo itsekin mainitsi puheenvuorossaan sen, että äiti on itse elänyt vuosina, jolloin homoseksuaalisuus luokiteltiin rikokseksi eikä siitä saanut puhua. Tämä tietenkin luo pohjan sille, että hänen on vaikea hyväksyä täysin Marjon lesboutta ainakaan vielä tällä hetkellä.

Sampon ja Kristofferin kohdalla koulukiusaaminen on ollut näkyvässä osassa heidän nuoruuttaan. Marjo ei ole koskaan joutunut koulukiusatuksi, mutta voidaan sanoa hänen joutuneen kiusatuksi kotona äitinsä negatiivisen suhtautumisen vuoksi. Alanko (2014, 22) mainitsee tutkimuksessaan, että isien on todettu olevan äitejä enemmän sidoksissa sukupuoleen kohdistuviin odotuksiin. Marjon kohdallahan tämä väite ei pidä paikkaansa, sillä hänen isänsä on hyväksynyt Marjon lesbouden sen tultua esille. Sampon ja Kristofferin kohdalla kiusaamista on aiheuttanut muun muassa valtaväestöstä poikkeava pukeutuminen. Yhdistävänä tekijänä heillä on varttuminen pienellä paikkakunnalla, missä erilaisuus huomataan herkemmin kuin suurilla paikkakunnilla. Voiko pienten paikkakuntien ikäjakauman kallistuessa iäkkäämpään väestöön vaikuttaa negatiiviseen asennoitumiseen seksuaalivähemmistöjä kohtaan? Toisaalta kiusaajina ovat olleet Sampon ja Kristofferin luokkatoverit, joten voimme vain pohtia mistä negatiivinen asennoituminen on lähtöisin. Yleisön kommentteissa mainittiin kotikasvatuksen merkityksestä ja siitä, millaiset asenteet lapsille kotona annetaan. Jos kotona ollaan suvaitsevia ja suhtaudutaan avoimesti kaikenlaista erilaisuutta kohtaan, niin aivan varmasti lapsi/nuori oppii tällaiset käyttäytymismallit ja pystyy hyväksymään erilaisuuden.

Sampon ja Kristofferin puheenvuoroissa tuli hyvin vahvasti esille koulun ja opettajien puutteelliset tiedot ja taidot suhtautua homoseksuaalisuuteen ja erilaisuuteen. Marjo ei omassa puheenvuorossaan tuonut esille sitä, että olisi kohdannut epäasiallista tai epäammattimaista kohtelua koulun tai opettajien suunnalta. Tässä kohtaa voimme kysyä onko lesbous hyväksytympää kuin homous? Sampon ja Kristofferin tapauksessa koulu on ummistanut silmänsä kiusaamiselta, joten näin ollen ei asiaan ole puututtu niin kuin siihen olisi pitänyt puuttua. Sampon kohdalla muutama opettaja yritti auttaa, mutta he

olivat kuitenkin voimattomia koulun johdon edessä. Koulun johdon oli vaikea ymmärtää tai yleensäkin suhtautua avoimesti homoseksuaalisuuteen, jolloin yhden opettajan on mahdotonta saada tilannetta selvitettyksi. Mahdollistaisiko opettajien välisen kommunikoinnin parantaminen ja luottamuksen lisääminen tällaisten tilanteiden paremman käsittelyn? Myös opettajien tiedon lisääminen seksuaalivähemmistöistä helpottaisi asian puheeksi ottamisessa. Yleisötapahtuman jälkeen opettajilta saaduissa palautteissa lähes jokainen oli vastannut myöntävästi kysymykseen ”Onko tuttavapiirissäsi ketään seksuaalisesti erilaista?” Vastausten perusteella voidaan ajatella, että tietoa seksuaalivähemmistöistä löytyy ainakin vastauksen antaneiden opettajien kohdalla.

Kristofferin kertomuksessa tuli esille koulun puolelta ”vastuun siirtäminen” eli Kristofferia siirrettiin ammattihenkilöltä toiselle. Tälläkään tavoin ei kiusaamista saatu käsiteltyä, vaan annettiin ymmärtää, että kaikki on lähtöisin Kristofferin oireilusta isän alkoholisoitumisen ja perheensä jättämisen takia. Tällainen vastuun siirtäminen ei ole ammatillisesti oikein eikä myöskään oikein apua tarvitsevaa henkilöä kohtaan. Marjo toi omassa puheenvuorossaan esille psykologin epäammattimaisen käytöksen hänen hakiessaan apua isän kuoleman herättämien ajatusten ja tunteiden vuoksi. Psykologi oli todennut kaiken johtuvan Marjon lesboudesta. Marjon ja Kristofferin kokemusten myötä voidaan palata väitteeseen siitä, että kaikilla ammattihenkilöillä ei ole riittäviä tietoja ja taitoja kohdata seksuaalivähemmistöön kuuluvaa henkilöä. Kertomuksissa mainitut ammattihenkilöt eivät ole lainkaan osanneet suhtautua homoseksuaaleihin tai ”erilaisiin” ihmisiin. Ammattihenkilöt ovat ajatelleet kaiken johtuvan homoseksuaalisuudesta tai erilaisuudesta, mikä viittaa edelleen vallitsevaan yhteiskunnan heteronormatiivisuuteen ja homoseksuaalisuutta on pidetty poikkeavana käytöksenä. Voidaan kuitenkin ajatella, että seksuaalisesta suuntautumisesta ja sen moninaisuudesta puhutaan enemmän, joten tietoa ammattihenkilöiden on mahdollista saada ja sen pohjalta kehittää omaa osaamistaan kohdata seksuaalivähemmistöön kuuluva henkilö.

Kokemusasiantuntijoista jokainen oli muuttanut pois synnyin kaupungeistaan. Marjo oli muuttanut opiskelupaikan perässä ja Sampo sekä Kristoffer olivat muuttaneet pois pikkukaupungin aiheuttamien ennakkoluulojen ja ahdistavan ilmapiirin vuoksi. Lehto (2010, 188) kirjoittaa tutkimuksessaan suurkaupunkien tarjoavan homoille hyväksyntää ja juuri pieniä paikkakuntia anonyymimman ympäristön elää. Suuremmat kaupun-

git myös mahdollistavat homoseksuaalisen identiteetin kasvun ja antavat mahdollisuuden tavata muita samassa tilanteessa olevia ihmisiä. Erilaiset seksuaalivähemmistöjen asioita käsittelevät yhdistykset ja järjestöt ovat paremmin edustettuina suurissa kaupungeissa.

9.2 Kokemusasiantuntijoiden merkitys yleisötapahtumassa

Kokemusasiantuntijan käyttö erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa tuo käsiteltävään aiheeseen konkreettisuutta ja avaa mahdollisesti uusia näkökulmia aiheeseen. Toisen kertomana ja kokemana asialla on syvempi vaikutus katsojaan ja asia jää paremmin mieleen. Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtumassa kokemusasiantuntijoiden kertomukset olivat asian ydin, joiden kautta toivottiin yleisön alkavan ajattelemaan seksuaalivähemmistöön kuuluvista ihmisistä positiivisemmin, unohtamaan mahdollisesti olemassa olevat ennakkoluulot sekä miettimään oikeasti onko seksuaalisella suuntautumisella tai millään muullakaan erilaisuudella merkitystä siihen millainen ihminen on. Onko mitään erilaisuutta edes olemassa?

Nyky- yhteiskunnan heteronormatiivisuuden vuoksi seksuaalinen suuntautuminen voi olla joillekin ihmisille edelleenkin hyvinkin arka aihe eikä siihen haluta osallistua tai ottaa kantaa millään tavalla. Erityisesti tämä koskee ikäluokkia, joiden nuoruudessa homoseksuaalisuus vielä luokiteltiin rikokseksi. Ikäluokkia koskeva kysymys tuli esille myös yleisön kommentteissa kokemusasiantuntijoiden puheenvuorojen jälkeen. Yleisön mielestä on käsittämätöntä ja jopa surullista, että nyky- yhteiskunnassa ei osata nähdä edelleenkään homoseksuaalisuutta yhtenä ihmisen ominaisuuksista muiden ominaisuuksien joukossa. Seksuaalinen suuntautuminen kun ei koskaan määrittele millainen henkilö on ihmisenä.

Nykyajan yhteiskunta on muuttunut entistä mediakeskeisempään suuntaan. Ihmiset viettävät aikaansa enenevässä määrin erilaisten medioiden vaikutuksille alttiina. Media vaikuttaa vahvasti tunteisiin ja mielikuviin. Lähiaikoina mediassa esimerkiksi homoseksuaalisuutta ja kiusaamista on käsitelty kiitettävästi. Aikaisemmin esimerkiksi miespuolisia homoseksuaaleja on esitetty mediassa hyvin erikoisina ja naismaisina.

Nykyään homoseksuaalit ovat eri sarjoissa ”normaaleja” ihmisiä, kuten kaikki muutkin. Suuren vaikuttavuuden vuoksi mediassa voitaisiin luoda enemmän positiivisempaa ja ennakkoluulotompaa ilmapiiriä seksuaalivähemmistöjä kohtaan. Korpelan (2012, 60) tekemän tutkimuksen tulosten mukaan mediassa annettu kuva seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä ei ole auttanut seksuaalisen moninaisuuden arvostamisen kehityksessä. Tutkimustulosten mukaan mediaan tarvittaisiin enemmän asiallista tietoa, jonka avulla voitaisiin lisätä yleistä tietoutta seksuaalivähemmistöistä ja saataisiin poistettua negatiiviset stereotypiat. Tutkimuksessa pohdittiin, että mediaan tarvittaisiin enemmän roolimalleja, jotka voisivat viedä eteenpäin viestiä seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta sekä näiden olevan luonnollinen osa ihmistä.

Kokemusasiantuntijoista Kristoffer on tunnettu henkilö mediasta. Hän on ollut aktiivisesti mukana erilaisissa kampanjoissa kiusaamista vastaan ja television keskusteluohjelmissa koskien koulukiusaamista. Kristoffer on antanut omalla medianäkyvyydellään esimerkkiä nuorille olla avoimia ja puhua mieltä askarruttavista asioista, liittyvät ne kiusaamiseen tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Kristofferin tunnettavuus mediasta näkyi myös yleisötapahtumassa. Suurin osa päivätilaisuuden nuorista tunnistivat, kuka on kyseessä. Kristofferin avoimuus kokemusasiantuntijana sai muutaman nuoren rohkaistumaan keskustelemaan omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan. Yhdenkin nuoren rohkaistuminen omien ajatusten, seksuaalisen suuntautumisen ja mielenkiintojen esilletuomiseen on todiste siitä, että kokemusasiantuntijoilla on suuri vaikutus uskallukseen olla avoin, oma itsensä

Päivätilaisuudesta saadut palautteet olivat pääsääntöisesti positiivisia. Sekä käsiteltävä aihe että kokemusasiantuntijoiden esitykset olivat mielenkiintoisia kuulijoista. Kouulaisten palautteissa tuli esille kokemusasiantuntijoiden tarinoiden koskettavuus eli omakohtaisena kokemuksena käsiteltävä aihe konkretisoituu hyvin ja vaikuttaa kuulijaan tunnetasolla. ”Hyvät puhujat, tärkeä aihe”, kirjoittaa eräs yhdeksäsluokkalainen ja toinen toteaa ”It`s ok to be gay”. Kahdeksäsluokkalaisten kohdalla yli puolta oppilaista tapahtuma oli saanut ajattelemaan seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta toisella tavalla kuin aikaisemmin. Yhdeksäsluokkalaisten kohdalla vastaukset olivat menneet tasan. Muutamissa palautteissa aihe tai esiintyjät eivät olleet kiinnostaneet eivätkä tuoneet näille kuulijoille mitään uutta tai mielenkiintoista.

Iltatilaisuudesta saatu palaute oli positiivista. Aihe ja esiintyjät olivat yleisön mieleen ja palautteiden perusteella tällaista seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta käsittelevää tilaisuutta oli kaivattu ja toivottiin järjestettävän jatkossakin. ”Tärkeä ja vaiettu aihe”. ”Loistava aihe! Ajankohtainen ja kokemusasiantuntijat loistavia!” Palautekyselyn epäkohtana sekä päivä- että iltatilaisuuden kyselylomakkeissa olivat samansuuntaiset kysymykset: ”Oliko aihe kiinnostava ja piditkö aiheen sisällöstä?” Toinen kysymyksistä olisi voitu muotoilla uudelleen tai jättää kokonaan pois. Iltatilaisuuden palautteissa yli puolta vastaajista seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtuma oli herättänyt ajattelemaan asiaa eri tavalla. Palautteista ei voida kuitenkaan selvittää oliko eri tavalla ajattelu positiivista vai negatiivista. Olettamuksena voidaan kuitenkin pitää positiivisen ajattelun lisääntyneen seksuaalista moninaisuutta kohtaan tapahtuman ja kokemusasiantuntijoiden omakohtaisten kokemusten myötä.

Yleisön kommentteissa pohdittiin sitä, että onko homoseksuaalisuus ja seksuaalinen suuntautuminen ongelma enemmänkin vanhemmille, koska yleisön näkemyksen perusteella nykyajan nuorilla ei ole minkäänlaista ongelmaa hyväksyä homoseksuaalisuus. Kuitenkin koululaisten palautteissa tapahtumasta oli muutamia kommentteja homoseksuaalisuutta vastaan. ”Yritettiin käännyttää homoksi!” ”Hankkikaa lapsia ja tehkää niistäkin homoja!” ”Homous ei kuulu suomalaisuuteen!” Koululaisilta saatu negatiivinen palaute oli kuitenkin vähäistä ja aihe koettiin pääsääntöisesti mielenkiintoiseksi. Kokemusasiantuntijoiden näkemys oli, että homoseksuaalisuus tai seksuaalinen suuntautuminen ei ole ongelma nykynuorille. Oma käsitykseni on, että maailmassa tulee aina olemaan niitä, jotka eivät homoseksuaalisuutta tai erilaisuutta hyväksy. Voimme vain omalla käyttäytymisellä sekä positiivisella esimerkillä ja kasvatuksella luoda lapsille ja nuorille eväät suhtautua avoimesti erilaisuuteen. Voimme tehdä vain sen, mihin itse pystymme ja toivomme tulevaisuuden olevan avoimempi erilaisuudelle.

Yleisöpalautteiden perusteella kokemusasiantuntijoiden esitykset miellettiin osin eritasoisiksi, millä tarkoitettiin mukana olleen nuorisotutkijan luennon olleen vaikeaselkoista osalle kuulijoista. Tarkoituksena kuitenkin oli, että nuorisotutkija keskittyi omassa puheenvuorossaan juuri tutkimukselliseen tietoon nuorten suhtautumisesta seksuaalivähemmistöihin. Lisäksi nuorten, Marjon ja Sampon, esityksiä pidettiin ko-

vin samanlaisina. Yleisöpalautteissa koettiin, että tarkemmalla etukäteen suunnitellulla puheenvuoroista olisi voitu karsia liiat yhteneväisyydet tai nuoret olisivat voineet yhdistää puheenvuoronsa. Tämä ei olisi kuitenkaan ollut tarkoituksenmukaista, sillä Marjo toi näkökulmia ja kokemuksiaan lesbona elämisestä ja Sampo homoseksuaalina elämisestä nyky- yhteiskunnassa. Muutamassa yleisöpalautteessa koettiin myös Kristofferin puheenvuoron sisällön menneen ohi tapahtuman nimessä viitattuun aiheeseen. Tämä on osittain totta, sillä Kristoffer puhui pääsääntöisesti kiusaamisesta, ei niinkään seksuaalisesta suuntautumisestaan. Kristofferin kohdalla puheenvuoron sisältöä olisi voitu vielä kerrata ennen esitystä. Kiusaaminen aiheena oli kuitenkin yleisöä kiinnostava.

9.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä. Laadullisen tutkimuksen toteuttamiseen voidaan käyttää monia erilaisia menetelmiä, joiden yhteisenä piirteenä ovat muun muassa kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, tarkoitukseen ja merkitykseen sekä ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. (Jyväskylän yliopiston Kopan www- sivut 2015.)

Tutkimusta voidaan pitää luotettavana kokemusasiantuntijoiden kertomien omakohtaisten elämäntarinoiden perusteella. tarinat ovat aitoja ja koettuja, niitä ei ole voitu ”käsikirjoittaa” tai vääristää millään tavalla. Tarinoiden pohjalta voidaan ymmärtää millaisia haasteita on elää nyky- yhteiskunnassa seksuaalivähemmistön edustajana. Elämäntarinoiden kautta voidaan ymmärtää ja pyrkiä kiinnittämään huomiota yhteiskunnassa vallitseviin epäkohtiin sekä mahdollisesti löytää ratkaisuja epäkohtien poistamiseen seksuaalista suuntautumista koskevissa asioissa. Tutkimuksen luotettavuutta lisäisi antamalla opinnäytetyö luettavaksi kokemusasiantuntijoille, jolloin he itse luottaessaan toteaisivat kertomusten oikeellisuuden. Opinnäytetyön saattamisesta kokemusasiantuntijoiden luettavaksi ei ole kuitenkaan sovittu. Tutkimuksen luotettavuuteen sisältyy myös kokemusasiantuntijoiden antama suullinen lupa käyttää videotallenteita opinnäytetyön aineistona.

Tutkimusetiikkaan kuuluu taata tutkittavalle mahdollisuus anonymiteettiin valmiissa tutkimusraportissa (Mäkinen 2006, 114). Tässä tutkimuksessa kuitenkin oli tarkoituksenmukaista tuoda esille kokemusasiantuntijoiden henkilöllisyys. Kokemusasiantuntijat halusivat tuoda kokemuksensa ja mielipiteensä esille omilla nimillään. Myöskään tällaisessa muodossa järjestetty opinnäytetyöprojekti ei olisi voinut taata esiintyjien anonymiteettiä, koska kyseessä oli yleisötapahtuma. Videomateriaalin käyttämisen opinnäytetyön aineistona kokemusasiantuntijat olisivat voineet kieltää, mutta silloin ei opinnäytetyön tekeminen tässä muodossa olisi ollut mahdollista.

9.4 Jatko haasteet

Asenteiden muutos yhteiskunnassa olisi se kaiken ydin, jolla seksuaalivähemmistöjen edustajat saataisiin tasa- arvoisempaan asemaan muiden kanssa. Mutta kuinka saada asennemuutos aikaan, jos ihminen itse ei sitä halua? Yleisön kommentteissa esitettiin kysymys siitä, kuinka homoseksuaalisuus tai seksuaaliseen vähemmistöön kuuluminen saataisiin hyväksytyksi esimerkiksi opettajien ja koulun johdon kohdalla, jos johtajan paikalla istuu ”joku tiukkapipo”. Tämä onkin hyvä kysymys ja aihe pohdittavaksi, jota myös Sampo pohti omassa puheenvuorossaan. Mutta mitkä olisivat ne keinot, joilla asennemuutos saataisiin aikaiseksi? Ei voi olettaa, että ihmisten asenteet muuttuvat yhdessä yössä. Nykyään seksuaalisesta suuntautumisesta ja seksuaalivähemmistöistä puhutaan avoimemmin ja uusia lakimuutoksiakin on tehty, uusimpana tasa- arvoinen avioliittolaki. Yhteiskunnalliset muutokset saavat seksuaalivähemmistöjen edustajat tasa- arvoisempaan asemaan valtaväestön kanssa. Homoseksuaalisuutta käsitellään paljon mediassa, esimerkiksi eri televisiosarjoissa. Lisäksi tietoa ja erilaisia foorumeita seksuaalivähemmistöille löytyy runsaasti. Voisiko esimerkiksi yläkoulujen opetussuunnitelman sisällyttää seksuaalivähemmistöjä käsiteltäviä aiheita läpikäytäväksi terveystiedon tunnilla? Voisivatko kokemusasiantuntijat tulla kertomaan tarinansa oppitunneille? Koulumaailmassa voitaisiin miettiä näitä asioita enemmän, koska seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus ja sen kirjo ovat nykyaikaa. Myös koulujen ja seksuaalivähemmistöihin perehtyneiden organisaatioiden yhteistyö voisi olla avain suvaitsevuuuden lisääntymiseen ja asian käsittelyn helpottumiseen. Kouluissa jatkuva ryhmäkokojen kasvaminen aiheuttaa tietynlaisia paineita opettajille, kun heidän pitäisi selvittää suuren oppilasmäärän opetuksesta ja kuitenkin yritettävä huomioida jokainen

oppilas yksilönä. Yhteiskunnan tulisi pikkuhiljaa osata päästää irti liian jyrkistä enakkoluuloista ja heteronormatiivisesta ajattelusta ja antaa erilaisuuden rikastuttaa maailmaa. Suunta on oikea, mutta käytännön toiminta hidasta.

Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtuman iltatilaisuuden osallistujien vähäinen määrä oli lievä pettymys. Tapahtumaan toivottiin opiskelijoiden parissa työskentelevien ammattiryhmien aktiivista osallistumista, mutta heidän osaltaan osallistuminen jäi vähäiseksi. Päivätilaisuudessa opettajat olivat edustettuina, koska tapahtuma oli sisällytetty koulupäivään, jolloin opettajat olivat velvoitettu osallistumaan tapahtumaan. Esimerkiksi kouluterveydenhuollon ja muun paikallisen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden aktiivisempaa osallistumista tapahtumaan odotettiin. Yleisöpalautteissakin asia huomioitiin: ”Tänne olisi pitänyt kutsua kaikki opet ym. lasten ja nuorten kanssa työskentelevät!” Iltatilaisuuden vähäisen osallistujamäärän takia heräsi kysymys oliko yleisötapahtumaa mainostettu oikein ja riittävästi tai oliko kutsut kohdennettu oikein. Yleisötapahtumaa mainostettiin paikallislehdissä ja radiossa sekä kutsut tapahtumaan lähetettiin sähköpostin välityksellä paikallisille sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille. Oppilaiden vanhemmille oli tarkoitus lähettää kutsut Wilma- järjestelmän kautta, mutta tämä jäi jostakin syystä tekemättä. Kutsujen lähettämisestäkin olisi ollut hyvä pitää kirjanpitoa, jotta olisimme pystyneet varmistamaan sen, että kutsut oli varmasti lähetetty kaikille suunnitelluille tahoille. Tulevaisuudessa vastaavanlaisen tapahtuman järjestäjille voidaan haasteena esittää juuri kutsujen kohdentamisen huomioiminen. Yleisöpalautteiden perusteella tapahtumaa olisi voinut mainostaa enemmän esimerkiksi sosiaalisessa mediassa sen laajan kattavuuden vuoksi.

Tilaisuudessa heräsi ajatus vastaavanlaisen tapahtuman järjestämisestä ”kiertuetyypisenä” eli kokemusasiantuntijat kiertäisivät kunnissa puhumassa seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta. Tällaisen tapahtuman järjestäminen vaatisi kuitenkin kunnilta aktiivista osallistumista ja mietintää siitä, kuinka laajasti tapahtumaa lähdettäisiin toteuttamaan. Kiertuetyyppisesti järjestettävä tapahtuma toisi kuulijoita laajemmalla alueella ja aiheetta saataisiin enemmän näkyväksi. Pohdittavaksi jäi se, kuinka saada kunnat innostumaan kyseisen tapahtuman järjestämisestä. Ja onko nykyajan kunnissa valloillaan edelleen heteronormatiivisuus ja jyrkät asenteet seksuaalivähemmistöjä kohtaan? Olisivatko kunnat valmiita ottamaan vastaan avoimin mielin tällaisen

tapahtuman? Kiertuetyyppistä tapahtumaa järjestettäessä pitäisi myös miettiä kuinka laajalti tapahtumaa alettaisiin järjestämään. Järjestettäisiinkö tapahtuma vain tietyn kokoisilla paikkakunnilla vai järjestettäisiinkö tapahtumaa siellä, missä mahdollisuus olisi? Tapahtuman järjestäminen pitäisi aloittaa kartoittamalla kuntien halukkuutta osallistua tällaiseen toimintaan ja vasta tämän jälkeen aloittaa tarkempi suunnittelu. Kiertuetyyppisen tapahtuman järjestäminen vaatii paljon työtä sekä ajallisia että rahallisia resursseja, mikä herättää kysymyksen ”kuka rahoittaisi?” Pohdintaa oli myös siitä, ketkä edustaisivat kokemusasiantuntijuutta. Olisivatko esiintyjät samat kuin tässä yleisötapahtumassa? Koululaisten palautteissa kommentoitiin myös sitä, että seksuaalinen moninaisuus on muutakin kuin homoseksuaalisuus eli tapahtuman sisältöä voisi laajentaa muihinkin seksuaalivähemmistöryhmiin.

Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus- yleisötapahtumassa keskusteltiin urheilumaailmassa vallitsevasta heteronormatiivisuudesta, esimerkkinä Kristofferin lausahdus ”jääkiekossa eivät hiirulaiset pärjää”. Tällaiset asenteet ja kategorisoinnit voivat estää seksuaalivähemmistöön kuuluvaa nuorta harrastaa juuri sitä lajia, josta olisi kiinnostunut ja innostunut. Joukkuelajeissa voitaisiin hyödyntää ryhmähenkeä ja luoda positiivista ajattelua erilaisuutta kohtaan todeten sen olevan ok. Oli erilaisuus sitten seksuaalinen suuntautuminen tai jokin muu. Toisaalta lähiaikoina urheilumaailmasta tunnettuja henkilöitä ovat tuoneet julki oman seksuaalisen suuntautumisensa ja tällä tavalla osoittaneet roolimalleina esimerkkiä nuorille hyväksyä erilaisuus ja olla juuri sellainen kuin on. Esimerkkien kautta liiallinen heteronormatiivisuus voitaisiin saada vähemmän urheilumaailmassa. Lasten ja nuorten suhtautumisessa yleisestikin erilaisuutta kohtaan lähtökohtana on se, millaiset asenteet he saavat kotoaan. Kuinka lapselle ja nuorelle kotona puhutaan; tehdäänkö erilaisuudesta paha ja huono asia vai kannustetaanko hyväksymään kaikenlainen erilaisuus osana elämän rikkautta. Onko nykyajan vanhemmilla niin kiire, että ei ole aikaa kuunnella lasta ja tukea häntä kasvusaan ja mahdollisissa kasvuhaasteissa? Homous ei tartu, suvaitsemattomuus tarttuu.

LÄHTEET

- Alanko, K. 2014. Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa? Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 72. Viitattu 11.1.2015. www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisu/sateenkaarinuori.pdf
- Apter, D., Väisälä, L. & Kaimola, K. 2006. Seksuaalisuus. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Asikainen, L. 2014. Seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten mielenterveys ja siihen vaikuttavat tekijät. Opinnäytetyö. Savonia- ammattikorkeakoulu. Viitattu 7.2.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014120718820>
- Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2010. Puhutaan seksuaalisuudesta. Ammatillisia kohtaantumisia sosiaali- ja hoitotyössä. Helsinki: Kustannus- Osakeyhtiö Kotimaa/ Kirjapaja.
- Council of Europe. 2011. Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe. Viitattu 14.4.2015. www.coe.int/t/Commissioner/.../LGBTStudy2011_en.p...
- Falk, H., Kurki, M., Rissanen, P., Kankaanpää, S. & Sinkkonen, N. 2013. Kuntoutujasta toimijaksi- kokemus asiantuntijuudeksi. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 2.11.2014. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110670/URN_ISBN_978-952-302-028-3.pdf?sequence=1
- Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY.
- Jyväskylän yliopiston Koppa www- sivut 2015. Laadullinen tutkimus. Viitattu 28.3.2015. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Jyväskylän yliopiston Koppa www- sivut 2015. Narratiivinen analyysi. Viitattu 28.2.2015. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/narratiivinen-analyysi>
- Karlsson, M. 2014. Kokemusasiantuntijoita hyödynnetään vaihtelevasti. Sosiaali- ja terveystieteellinen aikakauslehti Tesso. Viitattu 30.1.2015. <http://tesso.fi/content/kokemusasiantuntijoita-hy-dynnet-n-vaihtelevasti>
- Korpela, A- M. 2012. ”Ideana maailma missä sun ei tarte pelätä sitä mitä sä olet”: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten hyvinvoinnin haasteet nyky- yhteiskunnassa. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.1.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201203093069>
- Kostiainen, E., Ahonen, S., Verho, T., Rissanen, P. & Rotko, T. 2014. Kokemukset käyttöön- kokemusasiantuntijatoiminnan kehittämisen. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 30.1.2015. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-373-4>

Lehto, J.E. & Kovero, C. 2010. Homoseksuaalisuus tieteen näkökulmasta ja miesten kertomana. Helsinki: Osuuskunta Lilith.

Lehtonen, J. 2006. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt Suomen kunnissa. Keinoja ja ideoita yhdenvertaisuuden tueksi. Työministeriö. ESR tutkimukset ja selvitykset sarja. Viitattu 8.2.2015. www.mol.fi/esr/fi/julkaisut/01_hyvat_kaytannot/index.jsp.

Mannerheimin lastensuojeluliiton www- sivut 2015. Nuori tulee ulos kaapista. Viitattu 26.1.2015. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tukivinkit/nuori-tulee-ulos-kaapista/>

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Niskala, A. & Savilahti, T. 2014. Kokemusasiantuntijuus kehittäjäasiakas-, kokemuskouluttaja- ja vertaistukitoiminnassa. Viitattu 11.1.2015. www.sosiaalikallega.fi/kansalaistoiminta/.../opas_kehittajaasiakastoiminta

Opas homo-, lesbo- ja bi- nuorten vanhemmille. 2011. Seta ry. Viitattu 26.1.2015. www.alli.fi/binary/file/-/id/655/fid/1058/

Pahkin, K., Kuronen- Mattila, T., Mäki, E., Leppänen, A. & Järvenpää, E. 2010. Avaimia asiantuntijuuteen. Opaskirja ydinvoimala- alan organisaatioissa työskenteleville asiantuntijoille ja heidän esimiehilleen. Työterveyslaitos. Viitattu 10.4.2015. www.ttl.fi/fi/tyoura/.../Avaimia%20asiantuntijuuteen_opaskirja_2010.pdf

RFSU:n www- sivut 2014. Seksi ja suhteet. Viitattu 1.11.2014. <http://www.rfsu.se/fi/Suomi/Seksi-ja-suhteet/>

Rinkinen, T. 2012. Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton internet-palvelussa. Väitöskirja. Väestöliitto.

Ropponen, M. 2011. Kokemusasiantuntijuus kehittämisen välineenä Etelä- Pohjanmaan sairaanhoitopiirin psykiatrian toiminta- alueella. Pro gradu- tutkielma. Vaasan yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Viitattu 30.1.2015. www.epshp.fi/.../Kokemusasiantuntijuus_kehittamisen_valineena_Etela-P...

Ryttyläinen, K. & Valkama, S. 2010. Seksuaalisuus hoitotyössä. Helsinki: Edita.

Seta ry:n www- sivut 2014. Seksuaalinen suuntautuminen. Viitattu 19.10.2014. <http://seta.fi/seksuaalinen-suuntautuminen/>

Sisäministeriön Syrjintä Suomessa- tietoraportti. 2014. Viitattu 7.2.2015. www.yhdenvertaisuus.fi/@Bin/334467/Julkaisu_A4_042014-web.pdf

Taavetti, R. 2015. ”Olis siistiä, jos ei tarttis määritellä...” Kuriton ja tavallinen sateenkaarinuoruus. Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 81. Viitattu 7.2.2015. www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/hyvinvoiva_sateenkaarinuori.pdf

Tampereen yliopiston www- sivut 2015. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö KvaliMOTV. Narratiiviset tarkastelutavat. Viitattu 28.2.2015. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html

Tuovinen, L., Stålström, O., Nissinen, J. & Hentilä, J. 2011. Saanko olla totta? Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus. Helsinki: Gaudeamus.

Vilka, H. 2010. Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen. Jyväskylä: PS- kustannus.

Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma. 2006. Viitattu 1.11.2014.
www.vaestoliitto.fi/@Bin/906885/Sekstervpolohjelma.pdf

Väestöliiton www- sivut 2014. Erilainen nuori. Viitattu 19.10.2014.
http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/murrosikaisten-vanhemat/tietoa/murrosika_erilainen_nuori/

Väestöliiton www- sivut 2015. Herkistyminen. Viitattu 11.1.2015.
http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tietopankki/seksuaalinen_kehitys/herkistyminen/

**SEKSUAALISEN SUUNTAUTUMISEN MONINAISUUS-
KESKUSTELUTAPAHTUMA EURAJOEN
KUNNANVIRASTOLLA,
EURAJOKI- SALISSA
KE 8.10.2014 KLO 18-20**

Kyseessä on opinnäytetyönä tehtävä projekti, jonka tavoitteena on vähentää seksuaaliseen suuntautumiseen kohdistuvaa eriarvoistamista sekä vähentää syrjäytymisen riskiä seksuaalisen suuntautumisen takia ainakin paikallistasolla. Lisäksi tavoitteena on tuoda esille erilaisia keinoja ja näkökulmia nuorten vanhemmille ja nuorten kanssa työskenteleville eri ammattiryhmille siitä, miten asian voisi ottaa puheeksi nuoren kanssa tai miten suhtautua avoimin mielin seksuaalisen suuntautumisensa kanssa painivaan nuoreen.

Mirella Pokka ja Minna Widenius, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Steniuksen kampus

Tapahtuman sisältö (puhujat):

Sampo Pokka (22 v.): Homoseksuaalisuudesta kertominen vanhemmille ja kavereille

Nuorisotutkimusverkoston tutkimusprofessori Tommi Hoikkala: Tutkimustieteen näkökulma seksuaalisen moninaisuuden vaikutuksista ja näkyvyydestä nuorison ja luokkien ryhmadynamiikassa

Marjo Nuutinen (24 v.): Lesbona eläminen nyky-yhteiskunnassa, sekä kaapista tuleminen tytön näkökulmasta

Radio Novan tuottaja/ juontaja Kristoffer Ignatius: Eläminen yli 30 vuotta ”salassa” homoseksuaalisuutensa kanssa ja miten elämä on muuttunut homoseksuaalisuudesta kertomisen jälkeen

Näytteilleasettajina paikalla ovat myös MLL Satakunnan piirin edustajat sekä SETA ry:n, Satakunnan alueen edustaja

Tilaisuus järjestetään yhteistyössä Eurajoen nuorisotoimen kanssa.

PALAUTEKYSELY SEKSUAALISEN SUUNTAUTUMISEN
MONINAISUUS – TEEMAPÄIVÄ 8.10.2014, Eurajoki-sali

Piditkö teemapäivän aiheen sisällöstä?	kyllä	ei
Olivatko järjestelyt mielestäsi onnistuneet?	kyllä	ei
Oliko aihe mielestäsi kiinnostava?	kyllä	ei
Olivatko esiintyjät mielestäsi kiinnostavia?	kyllä	ei
Herättikö luento ajattelemaan asiaa eri tavalla kuin aiemmin?	kyllä	ei
Onko tuttavapiirissäsi ketään seksuaalisesti erilaista?	kyllä	ei
Onko sinulle itsellesi merkitystä sillä tykkääkö kaverisi tytöistä vai pojista?	kyllä	ei
Kävitkö tutustumassa näytteilleasettajien tarjontaan?	kyllä	ei

Ruusut ja risut teemapäivästä (vapaa teksti)
